

דעה ברורה

בירור כל סעיף בשלחן ערוך הלכה למעשה
בשפה ברורה וקלה עם אלפי הוספות

הלכות מאכלי עובדי כוכבים

סימן קיח – דין חתיכת בשר או דבר מאכל הנשלח על ידי עובד כוכבים
סעיפים ה - יג

הלכות הכשר כלים

סימן קכ – דיני טבילת הכלים סעיפים א - ח
תנו רבנן – עמודים יג, כג

ליקט וערך: אשר הורוביץ

לעילוי נשמת מורי חמי הרה"ח ר' שלמה בן הר"ר דוד הכהן דוידוביץ ז"ל כ"ה סיון תשע"ג.

תוכן ענינים חלקי

סימן קיח

האם מותר לשלוח בשר עם גוי ולסמוך על סימן הניקור (ס"ק ס-סו)
השולח גבינות עם גוי והוא מזהה רק חלק מהם מה דין הגבינות (ס"ק סט-עב)
סימן שחיטה האם נחשב כסימן (סעיף ו' וס"ק עד-עז)
מה פסק רבינו המרדכי במעשה שהובא לפניו תרנגולת שחוטה ביד גוי בלי שומר (ס"ק יו)
איך הגיע המנהג להדביק פתק סביב רגלה של התרנגולת (ס"ק עז)
כיצד שולחים קטן לשוחט ומאמינים לו (ס"ק פט)
דפוס הגבינות האם נחשבים כחותם (סעיף ט)
העוזרת הגויה נשארה בבית ויש לנו מנות עוף פתוחות כיצד ננהג (ק-ק"ב)
כיצד מותר ליהודי ולגוי לבשל על כירים או בתנור אחד ומתי (ק"ג-ק"ח)
האם מותר לבשל סיר עם בשר ליד סיר עם חלב (ס"ק ק"ח, קכא)
כיצד אפשר להסביר שסעיפים יא-יב לא יסתרו אחד את השני (ס"ק קכז)
מדוע בסעיף יג התירו במקום הפסד כשהחותם נשאר בבית הגוי ובסעיף ט החמירו (ס"ק קמג)

סימן קכ

טעם לטבילת כלים (ס"ק א)
אילו סוגים נכללים בכלל מתכת (ס"ק ו)
פורצן האם צריך לטבולו (ס"ק ח)
שכח לברך ובעוד הכלי במים נזכר כיצד ינהג (ס"ק טו)
למה לא כל המקואות שטובלים בהם לפני הטבילה כשרים לטבילת כלים (ס"ק טז)
למה רק בטומאת הגוי צריך מעיין של 40 סאה (ס"ק יז)
מי שיש באר מים בחצירו האם יכול להטביל בו כלים (ס"ק יח)
כיצד יטבול כלי גדול (ס"ק כ, כד)
כלי עם ציפוי האם צריך לטבולו (ס"ק כב)
כיצד ננהג כשנטביל כלי כדי שהיד שלנו לא תהיה חצוצה לכלי (ס"ק כט)
נוסח ברכה הטבילה (ס"ק לא)
האם כירים מברזל, פלאטה חשמלית, פותחן קופסאות ובקבוקים מגשים תנורי אפיה ומיקרוגל צריכים טבילה (ס"ק לג-לד)
כלי לאיחסון שקיות תה, או לסוכריות עטופות האם צריכים טבילה (ס"ק לד)
האם מספרים שחותכים בהם את חלקי העוף, ופטיש לרידוד שניצל, וכלי לישא צריכים טבילה (ס"ק לח)
מגש שמניחים עליו מצות בסעודה האם לטבולו (ס"ק מג)
מדוע כיסוי של תבנית לחם אינו צריך טבילה וכיסוי של סיר חייב בטבילה (ס"ק מז-מז)
טוסטר האם צריך להטבילו (ס"ק מו)
חיוב טבילה הוא רק לכלי סעודה או לכל כלי הצריך ליבון (ס"ק נ)
כלי עם חישוקים האם נטבילו (סעיף ו)
כוס של כסף מחובר בשל עץ צריך טבילה והרי בסעיף ו' אמרו שאינו צריך טבילה (ס"ק נד)
מטחנת פולי קפה האם צריך לטבולו (ס"ק ס)
ברז צריך טבילה ואם כן למה מעולם לא שמענו מי שיטבול ברז (ס"ק סב)
מדוע קומקום חלשלא טעון טבילה (ס"ק סו)
השואל והשוכר מגוי האם יטבול את הכלים (ס"ק טו-טז)
כשבעל חנות משאיל כלי כיצד טוב לנהוג (ס"ק עו)
השואל כלי ומפחד לטבולו שלא ישבר מה דינו (ס"ק פב)
כשלוך כלים והתנאי שמשלם מחיר מלא על כל כלי שנשבר האם נחשב כקניה לחייב טבילה (ס"ק פב)
בעל מסעדה ומלון האם יטביל כליו (ס"ק פב)
מי שמתארח במלון ולא הטבילו את הכלים כיצד ינהג (ס"ק פב)
גמ"ח של כלים האם בעל הגמ"ח צריך להטביל את הכלים (ס"ק פב)

שלחן ערוך

ג

סימן קיח – דין חתיכת בשר או דבר מאכל הנשלח על ידי עובד כוכבים, פנינים ח' – יג

ה (א) אם שלח על ידי עובד כוכבים, ירך בלא חותם, אם היא חתוכה בדרך שישאל חתכה אחר (ב) חטיטת הגיד, (ג) בשרה. (ד) וכן כל חתיכה שנפר בה נקור הישראל, כגון בנטילת (ה) חוט דידא וחוט שאצל החזה (ו) וכיוצא (ז) בו. הנה: (ח) ושא

דעה ברורה

(א) אם שלח. בדיעבד, אבל לכתחילה לא ישלח כי יש לחוש שהגוי יודע לנקר והחליף את הבשר (מסגרת השולחן ד"ה אם) אלא דבר שיש לו בו טביעת עין (איסור והיתר כלל כב דין י, ט"ז סק"ח, ש"ך סק"ג), וגם כשידוע שהגוי אינו יודע לנקר עדיין יש לחשוש לכתחילה שאולי בבהמה אחרת נודע אחר הניקור איזה טריפות, וקנה אותה הגוי הזה, ועכשיו שקיבל בשר אחר בשליחות הוא החליף בין החתיכות (חדרי דעה).

(ב) חטיטת הגיד. לנקר את גיד הנשה.

(ג) כשרה. בדיעבד כי אחר שכבר שלח אומרים שהניקור והחיתוך נחשבים כסימן. ויש מתירים אפילו לכתחילה לשלוח על ידי סימן הניקור (הר"ן פ' גיד הנשה מרש"י ב"מ כג: ד"ה כי, וכן פסק הטור בס' סה, ופר"ח סק"א) אפילו במקום שיש מומרים, כי דווקא בכתיבה שכולם יודעים לכתוב חששו למומרים, אבל בחטיטת הירך שלא כולם יודעים לנקר אלא הטבח או תלמיד חכם הבקי, אם כן ניקור יחשב כסימן מובהק (פרי תאר סק"ח).

(ד) וכן כל חתיכה שניכר בה ניקור הישראל. ולא רק ניקור הגיד נחשב כסימן אלא גם ניקור שאר האיברים נחשב כסימן, ולכן תרנגולת שניכר בה ניקור גידי הצוואר כמו שישאל עושים נחשב סימן לסמוך עליו (ט"ז סק"ט פ"ח סק"א). ויש מי שאומר שניקור גידי הירך נחשבים כסימן לכתחילה, לפי שקשה לנקרם וצריך אומנות יתירה ובקיאיות גדולה, אבל בשאר ניקור כנטילת חוטי היד וחוטי החזה שאין בו אומנות כל כך, לכתחילה ודאי שאין לסמוך על זה במקומות שטבחים גויים יודעים כיצד לנקרם (חדרי דעה, כי לדעתו אפילו

בדיעבד היו צריכים להחמיר בהם אלא שאינו יכול לאסור מה שלא מצא בספרים).

(ה) חוט דידא וחוט שאצל החזה. במקומות שמנקרים אותם משום חוטי הדם.

(ו) וכיוצא בו. פירוש: שלא רק ניקור גיד נחשב כסימן אלא גם ניקור שאר האברים נחשב כסימן (זבחי צדק סקמ"ו). וכן טביעת עין בשאר דברים נחשב סימן, כמו מי שהיו לו חביות מליאות בשומן אווז ששלח ביד גוי בלי חתימה, ויש לו בהם טביעת עין, ומצאם מליאות וסתומות כבתחילה בלי שינו (נחלת שבעה סי' עה והביאו הלחם הפנים סק"א ובית לחם יהודה סי' סג סק"ג).

(ז) בו. וכל זה אינו אלא בשולח עם גוי, אבל אם נמצא ביד גוי ירך חתוכה לא סומכים להכשיר בגלל שהחתיכה מנוקרת כדרך שהישראל מנקר, כי חוששים שאולי הישראל המנקר לאחר שחתכה נודע לו שהיא טרפה ומכרה לגוי זה (הר"ן ז"ל והביאו הבית יוסף בס' סה, ופר"ח סק"א).

(ח) ושאר החתיכות שעמהן. פירוש: ששלח ירך זו שניכר בה חטיטת הגיד עם עוד חתיכות שאין בהם סימני ניקור.

הַתְּחִיבוּת שֶׁעָמְקוֹ, אִם יֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ לָהֶם שֶׁהֶחֱלְפוּ, (ט) אֲסוּרוֹת (כָּד דְּקָדְקָה הַתַּה"ד ס"י ר"ז מִשְׁכָּנֵי פנ"ה). וְדוֹקָא בְּבִטָּלָה אוֹ שֶׁאֵיךְ אֲסוּר דְּאוֹרִיתָא, אֲבָל אִם שָׁלַח אֲסוּר דְּרִבְנָן, כְּגוֹן (י) גְּבִינּוֹת שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמֶלֶח הֶחֱלִיפָם הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים, (יא) אִם מְכִיר קֶצֶתָם שָׁלַח הֶחֱלְפוּ, כָּלֵם מִתְּרוֹת, (יב) אִם אוֹתָן שָׁלַח הֶחֱלְפוּ הֵם הַיּוֹתֵר טוֹבִים שֶׁשָּׁלַח, דְּוָדָאי אִם הֶחֱלִיף הָיָה לוֹמַח (יג) הַטּוֹבִים (יד) שֶׁצָּדָקָם. (טז) וְ שָׁלַח עַל יְדֵי עוֹבֵד פּוֹכְבִּים בְּהִמָּה אוֹ עוֹף שְׁחוּטִים, בְּלֹא הוֹרָתָם, (טז) אֲסוּרִים, שֶׁאֵין סִימָן שֶׁהִיטָה סִימָן (יז) לְסִמּוֹן (יח) עָלָיו.

דעה ברורה

(ט) **אסורות.** אפילו שהם יותר יפות מהחתיכות שאינם מנוקרים, ויש סברא לומר שאילו החליף הגוי היה נוטל היפות, אפילו הכי אסורות לפי שבספק תורה מחמירים (חכמת אדם כלל ע אות ז).

(י) **גבינות שיש לחוש שמא החליפם.** עם הגבינות שלו שיש בהם קצת חלב טמא, והם אסורות מדרבנן, כי מהתורה גם אם עירב קצת חלב טמא התערובת בטלה ברוב.

(יא) **אם מכיר קצתם שלא הוחלפו כולם מותרות.** אבל אם לא היה מכיר את השמנים והטובים שבהם ברור שחוששים שהגוי החליף, ואת אלו שאינו מכיר אסור לאכול (זבחי צדק סקנ"א בשם הכנסת הגדולה הגהה בית יוסף אות סב והרשב"א בתורת הבית).

(יב) **אם אותן שלא הוחלפו הם היותר טובים.** ובתנאי שלא היה בהם סימן הניכר, כי אם היה בהם סימן הניכר אולי הם לא הוחלפו בגלל הסימן אבל אחרים כן הוחלפו (בית מאיר).

(יג) **הטובים שבהם.** אבל באיסור תורה עדיין יש קצת לחשוש שהיה ידוע לגוי שיש חתיכות שהם ניכרות והם טובות יותר, וכשהחליף השאיר אותם להטעות את הישראל (חדרי דעה, ונשאר בצריך עיון בסברא זו).

(יד) **שבהם.** ולכן באיסור דרבנן אפילו אם החותם שבור ומקולקל לגמרי וניכר שבודאי נפתח החותם, כולם מותרות (ש"ך סקכ"ד פר"ח סקכ"ב וכן הסכימו האחרונים).

(טו) **אסורים.** ואפילו בארצות שאין דרך הגויים לשחוט בעלי חיים אלא חונקים או נוחרים (פרי תאר סק"ט).

(טז) **לסמוך עליו.** כי יש לחשוש שהגוי החליף טוב ברע ושחט בעצמו. ונחלקו הפוסקים האם דווקא במקום שאין רוב ישראל או רוב טבחי ישראל חוששים אולי החליפם הגוי בבשר נבלה, אבל במקום שרוב הנמצאים או הטבחים ישראל סומכים על הכלל שרוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם (פרישה בסעיף יא). או אפילו במקום שרוב ישראל וגם רוב הטבחים ישראל חוששים שהגוי שחט בעצמו והחליף (ב"ח בקונטרס אחרון, ש"ך סקכ"ה, ונחלקו בטעמו של דבר מדוע אינו דומה לסימן א בדין אבדו גדיי ותרנגולותיו שחוטים ומצאן, ומכיר שהם שלו, כשרים, ולא חוששים שהחליפם, במקום שרוב טבחים ישראל, שלסברת הב"ח, כיון שמצאם ומכירם שהם שלו, ואין לגוי רווח בהחלפתם, מכשירים מטעם רוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם. ולסברת הש"ך, שגם במוצא תרנגולת שחוטת שאינה שלו אנו מכשירים בסי' א במקום שיש רוב ישראל, שם הטעם כי הבשר מעולם לא היה ביד הגוי ורק עכשיו מצא בשר ואנו לא יודעים מי שחטו ולכן הולכים אחר הרוב ובמקום רוב ישראל אומרים שרוב המצויים אצל שחיטה מומחים הם, אבל בשולח בשר ביד גוי שהבשר נמצא בידו זמן מה ויש לחוש שהחליפו טוב ברע, ולכן אפילו במקום שרוב ישראל שם יש לחשוש לזה שהחליף כדי להרוויח).

(יז) **עליו.** ומעשה בא לפני רבינו המרדכי שהובא לפניו תרנגולת שחוטת ששלחוה ביד הגוי בלי שומר, ואחר כך נסתפקו אולי הגוי החליפה באחרת, והלכו לשאול את השוחט האם שחט את התרנגולת הזו, והשיב שבאמת שחט עכשיו תרנגולת אחת אבל אין לו בה תביעת עין, ובעל התרנגולת אומר שהוא מכירה, והתירה המרדכי מפני שבעל

שלחן ערוך

ה

ז אם שָׁלַח עַל יְדֵי (יט)עוֹבֵד כּוֹכָבִים, (כ)בְּלֹא חוֹתָם, אִם אוֹתוֹ מְקוֹם (כא)מְעַבֵּר (כב)לְרָבִים, (כג)מִתֵּר, שְׁחָיו (כד)יָרָא שְׁמָא יִרְאָנוּ אֶחָד מִהָעוֹבְרִים (כה)וְיִתְּפֹם עָלָיו

~~~ דעה ברורה ~~~

התרנגולת הכירה. וכתב מהרש"ל שכל ההיתר הוא כיון שבתחילה שאלו לשוחט ואמר שעכשיו הוא שחט (ש"ך סק"ז). וכשמתיירים על ידי טביעת עין, הביא המהר"ם שיק (סי' פג) כמה דעות האם צריך להיות טביעת עין גמור או טביעת עין כל שהוא. וכשיש לחוש שהוא משקר משום הפסד שכרו אפילו מכירו בטביעת עין אינו נאמן (שו"ת מהרש"ם ח"א סי' נג) וכן הטביעת עין צריך להיות של תלמיד חכם (ט"ז בסי' סג) ונחלקו האם טביעת עין של אשה מועיל באיסור תורה, שלדעת התבואות שור אינו מועיל, ולדעת שו"ת מעיל צדקה מועיל (עבודת הגרשוני סי' סג).

וכשנתפסו היהודים ונטלו הגויים כל אשר להם ואחר כך נתפשו עמם והחזירו מה שלקחו והיה בקדירה שומן אווז ואמרו שהכירום בטביעת עין שלא נגעו בהם והתירם בעל האגודה (פ' גיד הנשה, והביאו הט"ז סק"ב). וכן קדרה שנשארה אצל הגוי וכבר לקח ישראל אחד מהשומן שבה עם הכף, וכשהוחזר הקדירה עם השומן הכיר הישראל את הגומא שעשה בשומן שהיא כמו שהניחה, יש להתיר הקדירה בטביעת עין (תשובת מוה"ר מנחם והביאה הב"ח והט"ז סק"ב).

(יה) עליו. וכן מידה אינה סימן גמור להכשיר על ידה, מכל מקום זה סיבה להפחיד את הגוי שאולי יתברר הדבר על ידי המידה, ועל כן אם אין לגוי הנאה מרובה אינו מחליף (שו"ת מהר"ם שיק י"ד סי' פג, והביאו דעת תורה). ומשקל יש אומרים שאינו סימן כלל, כי אולי בכוונה החליף בצורה שיהיה משקלו כאשר בראשונה (פר"ח סק"א, שו"ת טוב טעם ודעת קמא ח"ב סי' יט). ויש אומרים שנחשב לסימן גמור (שו"ת משיב דברים סי' נא כמבואר בחו"מ סי' רסב). וכדי שהסימן יהיה סימן גמור תיקנו בכמה עיירות לעשות חותם של מתכת ורשמו עליו תיבת כשר, ועוד הנהיגו להוסיף להדביק לכל עוף הנשלח ביד גוי או ישראל חשוד פתק על רגלו שנדפס עליו תיבת כשר ומשחו את הפתק בדבק עד שאי אפשר להסירו מעל הרגל אלא אם כן קורעים הנייר (דברי יוסף ח"ג סי' תתב, ודרכי תשובה סק"ב).

(יט) עובד כוכבים. אפילו שאינו עבדו ושפחתו (ש"ך סק"ז, ופר"ח סק"ד, ולא כאיסור והיתר שלא התיר אלא דווקא בשפחתו ועבדו).

(כ) בלא חותם. דברים שאם החליפם הרי הוא נתפס עליו כגנב, וכמו חביות שהן דבר המסויים, אבל השולח שומן מהותך כמו חצי מידה דרך רחוב היהודים אפילו שהמקום הוא מעבר לרבים אי אפשר להתיר את השומן, כי הגוי יכול להתנצל שנשפך ממנו מעט וחזר למלאותה (זבחי צדק סק"ס בשם שבות יעקב ח"ג סי' עד).

(כא) מעבר לרבים. אפילו מעבר לרבים גויים, כי הגוי הזה מפחד שלא יראוהו גויים אחרים ויגידו לישראל (ט"ז סק"י ופר"ח סק"ה).

(כב) לרבים. פירוש: שעוברים שם שלשה אנשים (דעת תורה כי רק בשלשה בני אדם נאמר חברך חבירא אית ליה). בין ביום ובין בלילה (דרכי תשובה סק"ח בשם שו"ת רב טובך ח"ד סי' נט).

כַּגִּבָּב. (כו) וּמִיָּחוּ לְכַתְּחִילָהּ (כז) לֹא יִשְׁלַח עַל יְדֵי עֹבֵד כּוֹכָבִים בְּלֹא חוֹתָם. ח הַלּוֹחַ בְּשֶׁר וּשְׁלָחוּ בְּיַד אֶחָד מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, נִצָּמְן עָלָיו אִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מְחֹזֵק בְּבִשְׁרוֹתָ, וְאֵין חוֹשֵׁשִׁין שְׂמָא יַחְלִיף. וְאַפְּלוֹ (כח) עֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל וְאַמְחוּתֵיהֶם (כט) נִצָּמְנִים בְּדָבָר (ל) זֶה. וַיֵּשׁ מִי שְׂאֵלֵמָר שְׂאֵם הוּא חָשׁוּד לְאַכֵּל דְּבָרִים שְׂאֵין דֶּרֶךְ הָרַבִּים לְהִקָּל בָּהֶם.

~~~ דעה ברורה ~~~

(כג) מותר. בדיעבד (שו"ת תורת חסד הספרדי סי' טז). ודווקא כשהגוי לא לן בלילה, אבל אם לן זמן פנוי ומיוחד אסור (פרי תאר סק"י).

(כד) ירא שמא יראנו אחד מהעוברים. אפילו שאין הכל בקיאים שדבר זה נשלח על ידי ישראל, כי הוא מפחד אולי יש מי שיודע (מנחת יעקב כלל לב סקמ"א).

(כה) ויתפוס עליו כגנב. אבל אם המקום מעבר לרבים אבל לא יתפס עליו כגנב, אסור. ולכן סחורה שנשלחה באוניה או במטוס ואין עליה חותם אי אפשר להתירה מטעם שיש שם הרבה אנשים, כי מי יודע מה הממונה עושה (שו"ת בית שלמה סי' קפז).

(כו) מיהו לכתחילה לא ישלח על ידי עובד כוכבים בלא חותם. וכן כתב הש"ך (סקמ"ז). ואחרים כתבו שכבר נהגו לשלוח על ידי עובד כוכבים בשכונת ישראל במקום מעבר לרבים, ואין גויים מצויים שם (תורת חטאת כלל לב) כי ידוע שזה של ישראל (ט"ז סק"א). אבל רבינו יונה באיגרת התשובה (אות לט, והביאו בית יוסף) כתב שהשולח בשר ביד גוי הבשר נבילה מחשש שהגוי החליף בין החתיכות, עד כאן. ולכן ירא שמים נכון שיחמיר שלא יאכל מזה הבשר שנשלח במקום מעבר לרבים, כשאין הפסד מרובה, ותבוא עליו ברכה (זבחי צדק סקנ"ט, והחיד"א ביוסף אומץ סי' כב, ואינו נחשב למחמיר בדבר המותר).

(כז) לא ישלח וכו' בלא חותם. ואפילו אם הניח את הבשר בתוך החבילות ואין הגוי יודע כלל מזה לא ישלח לכתחילה, ובהפסד מרובה אפשר להקל, וצריך עיון (בית מאיר בסוף הסימן).

(כח) עבדי ישראל. כנענים שמלו וטבלו לשם עבדות והרי הן כנשים (ש"ך סקכ"ח ופר"ח סקכ"ח).

(כט) נאמנים בדבר זה. שהרי אפילו על השחיטה הם נאמנים (הגר"א סקכ"ג).

(ל) זה. וכן קטנים חריפים שלוקחים בשר ויין מותר לשלוח אותם לקנות ולא חוששים שיקנו מהאיסור. וכן מותר לתת בידם תרנגולים להוליכן לשוחט לשוחטם, ואפילו במקום ששוחטים בשכר אין לחוש שהקטן יקח הכסף לעצמו וישחוט לבד, ואפילו שהקטן אינו בתורת עדות מכל מקום חזקה יש כאן, וכן מנהג העולם (פר"ח סקמ"ז) וכן פשט המנהג ואין למחות בידם כי יש להם על מה שישמכו, כי הקטן מפחד לשקר בדבר שאפשר לגלותו. ומכל מקום אין לשלוח כי אם ביד קטן בן דעת (והם הקטנים החריפים שהובא בדברי הפר"ח) שיודע להיזהר ואינו מוחזק ברוע מעללים (שמלה חדשה סי' א סעיף לה, וכדעת הבית הלל בסי' קכ סק"ב), וכבר היה מעשה ששלחו על ידי נער המנוער ממצוות, וניבלה בעצמו להרויח את שכר השוחט (תבואות שור שם סקס"ב, וכן כתבו הרדב"ז ח"ג סי' תקח, ופרמ"ג סי' א משבצות זהב סקט"ו וש"ע הרב סי' א סקמ"ב ועוד). וירא שמים נכון שיחמיר לא לשלוח ביד קטן (חידושי מהרא"ל מפראג סי' א, מחזיק ברכה סי' א סק"ג, פני הבית סי' ד, דרכי תשובה סי' א ס"ק קסו, זבחי תרועה סי' א סק"כ).

שלחן ערוך

ז

(לא)אף הוא חשוד להחליף. **ז** (לב)בשר הנמצא ביד עובד פוכבים וכתוב (לג)עליו חותם או פשר, אף על פי (לד)שאינו יודע מי כתבו, (לה)פשר, דמידע ידיע שהוא של ישראל. והוא שלא יהיו מצויים שם עובדי פוכבים (לו)היודעים לכתב. הגה: (לז)וכן מפר לקנות גבינות החתומים בקדף שישלח חותמים (מקדכי פא"ט). וזקק מקום שאין לחוש שמה נשלחו (לח)הדפוסים ביד עובדי פוכבים וקבעו אותם (לט)בגבינותיהן (נא"י הארכ). (מ)ויש אוסרים בכל זה.

דעה ברורה

(לא) אף הוא חשוד להחליף. באותו דבר שהוא חשוד עליו (ש"ך סק"ט) ואם הוא חשוד על הגזל הוא חשוד להחליף לכל הדברים (מחבר בס' קיט סעיף לג ופרי תאר סק"ג).

(לב) בשר הנמצא ביד עובד כוכבים. ולא הופקד ולא נשלח עמו, אלא נמצא ביד גוי ולא נודע כיצד בא הבשר לידו.

(לג) עליו. על הבשר עצמו, אבל כתיבה על הכלי אינה כלום (ערוך השולחן אות ט).

(לד) שאינו יודע מי כתבו. או חתמו. כשר. וכן אם האנשים החתומים ידועים אלא שאין חתימתם ידועה, כשר, כי חזקה שלא משקר בדבר שעתיד להתגלות (גליון מהרש"א ממהר"ט ח"א

סי' ב).

(לה) כשר. כיון שיש בו סימן שישראל רגילים בו. והטורי זהב תמה מאוד כיצד מכשירים בשר בסימנים הללו, והרי יש לחשוש שהיה באמת של ישראל, והיה בדעתו לאוכלו ועשה סימן להכירו בין שאר חתיכות טריפות, ואחר נודע לו שהיתה זו טריפה (ט"ז סק"א) אולם הש"ך בנקודות הכסף כתב שכיון שמדובר במקום שיש חותם או כתב עליו שהוא כשר, וזה ראייה ברורה שהוא כשר, ואם היה נודע לו ספק טריפות אחר כך היה לו להסיר את החותם או את הכתב. ועוד שאין דרך לתת חותם או כתב עד שנודע בוודאות שהוא כשר (והנה דברי הט"ז הם על סעיף ז אולם כאשר יראה המעיין יש טעות בט"ז וחסר כאן דיבור המתחיל חדש, וכן למדו הבאר היטב סק"ז ושערי דעה סק"ח).

(לו) היודעים לכתוב. כתב ישראל. אבל אם יש שם גויים היודעים לכתוב אין לסמוך על הכתב אלא אם מכיר הכתב. וכאן סתם המחבר כשיטת היש אומרים שהביא בסעיף ג, והרי שכך נקט לדינא (זבחי צדק סק"ז וגם הפרי תאר בסק"ב הסכים כן ולא כמו שכתב בסעיף ג).

(לז) וכן מותר לקנות גבינות וכו'. וזה כל שכן מדין הבשר שכתבו המחבר ולא הוצרך הרמ"א לכותבו אלא משום סיום דבריו (ש"ך סק"ל).

(לח) הדפוסים. הם הכלים שבתוכם עושים את הגבינות, ויש בדפוסים אלו חריצים כעין חותמות שנשאר רישומן על הגבינות, והיו צריכים לסמוך על חותמות אלו, אלא שיש לחשוש שאולי נשארו דפוסים אלו אצל הגויים שהיו עושים הגבינות ברפת שלהם, ואולי השתמשו בהם לעשות גבינת עכו"ם שלהם.

(לט) בגבינותיהן. אבל במקום שנשארו בבית הגוי ויש לחוש שהשתמשו בהם לצורך גבינותיהם הגבינה אסורה אפילו בדיעבד.

(מ) ויש אוסרים בכל זה. גם בדין הבשר וגם בדין הגבינה, מאחר שלא ידענו מי כתב וחתם, כי כל מה שמועיל חותם זה כשאנו יודעים כיצד הגיע הבשר ליד הגוי, והיה לבשר

מֵאַחֵר שֶׁלֹא יָדְעָנוּ מִי פָתַח לוֹ חֶמֶד (מהר"ק סוף ש"ק ל"ג) (מא) וְדִיעֵבַד (מב) אֵין (מג) לְהַחֲמִיר. י (מד) הַפְּזִיחַ עוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּבֵיתוֹ, וְבוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵם הִחְלָפוּ יֵשׁ בָּהֶם אֶפְלוֹ אִסּוּר תּוֹרָה, (מה) אֵם

~~~ דעה ברורה ~~~

בתחילה חזקת היתר, אבל לא בנמצא ביד הגוי ואין אנו יודעים כיצד הגיע לידו, ומעולם לא היה לו חזקת היתר.

(מא) **ובדיעבד אין להחמיר.** אם כבר קנה מהגוי, ובמקום ההוא אין לחשוש שנשאר הדפוסים ביד הגוי וקבעו אותם בגבינותיהן, אלא שאנו לא יודעים מי כתבו או חתמו, אבל במקום שיש לחשוש שנשארו הדפוסים ביד בגוי וקבעו אותם בגבינותיהם אסורים הגבינות אפילו בדיעבד. ובמקום הפסד אפשר להתיר (ש"ך סקל"א).

(מב) **אין להחמיר.** וביין נהגו להקל, ומנהג לקנות יינות שמביאים הגויים ממקומות הרחוקים על ידי כתב מִיִּשְׂרָאֵל (ש"ך סקל"א).

(מג) **להחמיר.** ובכלים הנמצאים ביד הגוי נהגו להקל אפילו לכתחילה, אם כתוב עליו כשר, כי סתם כלים אינם בני יומן (תורת חטאת כלל לב דין יז) ולפי זה ראוי לאסור לבשל בכלים הללו דבר חריף, אמנם בדיעבד אין להחמיר, ובנתאכסן בבית הגוי נחשב כדיעבד (בית מאיר). וכל מה שנתבאר זה מעיקר הדין, אבל בזמן הזה אם נדפס על הגבינות כשר צריך לחוש בדבר אם לא שיש כתב הכשר מאדם מפורסם, אפילו שאינו מכיר חתימת ידו, והמשקל שכתוב שם נמצא מכוון, ויש גם חותם על הגבינות (פר"ח). ובזמנינו שיש גויים שיודעים לכתוב וכן ישראל אפיקורסים ר"ל, ראוי לחוש עד שיכיר אם הוא חתימת ידו, וכן בשר הנמצא ביד גוי וכתוב עליו חותם או כשר אפילו שמצד הדין הוא מותר אפילו שאינו ידוע מי כתבו מכל מקום בזמן הזה אסור לקנות מהם אלא אם כן יודע מי כתבו (חכמת אדם כלל ע אות א).

(מד) **המניח עובד כוכבים בביתו ובו דברים שאם הוחלפו יש בהם איסור תורה, אם הוא יוצא ונכנס, או אפילו שהה זמן רב ולא הודיעו שדעתו לשהות מותר.** פירוש: מותר להניח אפילו לכתחילה גוי בבית, אפילו אם יש שם בשר ושאר דברים שיש בהם איסור תורה אם הגוי יחליף אותם, כשהישראל יוצא ונכנס. וכן בדיעבד אם הניח גוי בבית, ושהה זמן רב מחוץ לבית, אבל לא הודיע לגוי שדעתו לשהות, המאכלים שיש בבית אפילו אלו שיש בהם איסור תורה אם החליפו אותם, מותרים (ש"ך סקל"א, ולכן כתב המחבר המניח שמשמעותו בדיעבד) ואפשר שגם לכתחילה התיר המחבר אפילו בשהה זמן רב מחוץ לבית ולא הודיעו, אלא שלרמ"א (בסי' קכט סעיף א) אינו מותר אלא בדיעבד (ש"ך שם לפי התירוש השני שהמניח משמעותו לכתחילה).

(מה) **אם הוא יוצא ונכנס.** ואפילו קטן יוצא ונכנס מועיל (כמו שכבר נתבאר בסי' קטו סעיף א) **כשהם בני תשע שנים** (דרכי משה שם בשם איסור והיתר וט"ז שם סק"ה וש"ך שם סק"ב) **שאז הם בני הבנה והגוי מפחד מראיתם** (איסור והיתר שם). **ואפילו באיסור תורה, כיון שהגוי מפחד** (ש"ך סקל"ג, רק לעניין נאמנות יש אפשרות לחלק שבאיסור תורה אינו נאמן במסיח לפי תומו חוץ מבעדות אשה, ובאיסור דרבנן נאמן). **ואפילו באכסניא שהאנשים שם אינם מכירים זה את זה, מועיל יוצא ונכנס, כי הם מפחדים גם אחד מהשני** (ש"ך סקל"ה).

שלחן ערוך

ט

הוא יוצא ונכנס (מו) או אפילו שהיה זמן רב ולא הודיעו שדעתו לשהות, מותר, ולא חישיון שפא החליף, אפילו אם הוא נהנה בחליפין, (מו) והוא (מח) שלא סגר הבית עליו (טור וסמ"ק ר"ס ח"ט), לפי שהוא מתיירא בכל שעה לאמר: עתה יבוא ויראני. אבל אם הודיעו שדעתו לשהות, אסור. (מט) ואם אינו נהנה בחליפין, מותר בכל ענין, ולא חישיון שפא החליף להכשילו, (ו) כיון (נא) שאין לו (נב) הנאה (נג) בדבר. **יא** (נד) ישראל ועובד פוכבים (נה) ששפתו ב' קדרות זו אצל זו, זה בשר שחוטת וזה

~~~ דעה ברורה ~~~

(מו) או אפילו שהיה זמן רב. בלי חותם כלל, ובדיעבד, אבל בחותם אחד והפתח פתוח לרשות הרבים, או שיש מקום גבוה לראות משם מותר לכתחילה אפילו כשהודיעו שדעתו לשהות, לפי שהגוי מפחד מהיהודים שעוברים שם (איסור והיתר כלל כב אות יד וכנסת הגדולה בהגהת הטור אות כה).

(מז) והוא שלא סגר הבית עליו. פירוש: שהגוי אינו יודע שסגרו ונעלו את הבית עליו, ומן הסתם אומרים שלא סגר ונעל (ש"ך סק"ז).

(מח) שלא סגר. וכל זמן שיש אפילו סדק או חור שיכולים לראות בתוכו, נחשב כפתוח (זבחי צדק סק"ז).

(מט) ואם אינו נהנה בחליפין מותר בכל ענין. כשמפקיד אצלו במקום יישוב, אבל אם שלח ביד גוי שנמצא בריחוק מקום מביתו, יש חשש שהיה חסר לו פת בדרך ואכל בדרך את פתו של הישראל, וכשהגיע לביתו החליפו באחד (בית מאיר, וחכם צבי סי' לט).

(נ) כיון שאין לו הנאה בדבר. ויש אומרים שאפילו כשאין לו הנאה יש לחשוש שאולי יחליף (ש"ת מהר"ט ח"א סי' מב). ויש מי שאינו חושש לזה, ומכל מקום כשאפשר בלא זה לא יאכלנו (פרי תאר סק"ט). ויש מי שכתב שלא חוששים כלל שהגוי יעשה מעשה כדי להכשיל את ישראל אם אינו מרויח מזה, ומכל מקום אין מזה ראיה להאמין לגוי במה שהוא ספק תורה (מגן אברהם סי' תקיג סק"ג) ואפילו שלא חוששים כל זמן שאינו נהנה, על כל פנים אם אינו מסיח לפי תומו אינו נאמן (בית שמואל אה"ע סי' יז סק"ח). ולבעל נפש יש מקום להחמיר (שערי דעה סק"י).

(נא) שאין לו הנאה. כלל, אבל אם יש לו אפילו מעט הנאה, חוששים שאולי החליף (ש"ת בית שלמה י"ד סי' קפח).

(נב) הנאה בדבר. אבל מומר להכעיס שדינו כגוי חשוד להחליף אפילו כשאינו נהנה בחליפין, כי הוא רוצה להכשיל להכעיס (באר אליעזר).

(נג) בדבר. וכל הלכה זו שייכת רק במקום שהגוי מפחד מישראל אבל במקומות שאין הגוי מפחד מישראל ואדרבה הישראל מפחד לומר לגוי שהוא חושד בו, אסור כל זמן שלא שמרו הישראל שמירה מתחילת כניסתו ועד סוף צאתו בלי הפסק (פרי תאר סק"ג).

(נד) ישראל ועובד כוכבים. ששניהם בחדר אחד ולא הלך הישראל משם. ואפילו אינם מכירים זה את זה (ש"ך סק"ה).

(נה) ששפתו. פירוש: שהניחו (רש"י ע"ז יב).

שלחן ערוך

בִּישׁוֹר נִבְלָה, מִתֵּר, וְאִין לְחֹשׁ שְׁמָא כְּשֶׁחֲזִיר הַיִּשְׂרָאֵל פָּנִיו הִחְלִיף הָעוֹבֵד
בְּכֻכְבִּים שְׁחֻמָּה בְּנִבְלָה, אֶפְלוֹ אִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל (נז) מְשַׁבֵּחַ, וְאֶפְלוֹ פִּיהֶן מִגְלָה, מִתֵּר,
וְאִין לְחֹשׁ שְׁמָא יִתְּזוּ נִיצוּצוֹת מְזוֹ לָזוּ. וְהוּא הָדִין בְּשָׁנֵי דְּבָרִים (נח) לָלוּם זֶה חָלָל זֶה (מקדכי פא"מ).
(נט) חָלָל לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְזֶהֱר (ס) אֶפְלוֹ (סא) דְּב' (סב) (סג) קְלָרוֹת (טז). **יב** (סד) יֵישׁ לְהַחֲמִיר שְׁלֹא לְהַנִּיחַ

~~~ דעה ברורה ~~~

(נו) וְאִין לְחֹשׁ שְׁמָא כְּשֶׁחֲזִיר הַיִּשְׂרָאֵל פָּנִיו, הִחְלִיף הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים. כִּי כָל שְׁלֹא רְאִינוּ
שֶׁהוּא מִחְלִיף אוֹמְרִים שֶׁמֶן הַסֵּתֶם לֹא יִחְלִיף דְּבַר שְׁאִין לוֹ הִנָּהוּ בִּהְחֻלְפָתוֹ, וְלֹכֵן אִם כָּבֵר
אִירֵעַ פַּעַם אַחַת שֶׁהִחְלִיף הַגּוֹי, שׁוֹב חוֹשְׁשִׁים וְאִסוּר לְהַנִּיחַ הַקְדִּירוֹת בִּיחָד עִם קְדִירָה שֶׁל
גּוֹי זֶה מִחֻשֵּׁשׁ שְׁאוּלֵי יִחְלִיף (שֶׁלֹּחַן גָּבוֹה סקנ"א).

(נז) מְשׁוּבָח. כִּי הַגּוֹי חוֹשֵׁשׁ שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל מִיד יִחְזִיר אֶת פָּנָיו וִירָאֵהוּ (ש"ך סקל"ה). וְדַעַת הַפְּר"ח
לְהַתִּיר לֹא רַק כְּשֶׁהַיִּשְׂרָאֵל שֵׁם אֵלֹא אֶפְלוֹ בִּיוצָא וְנִכְנָס. וְכֵן עֵינֵינוּ בִּסְל"ב, בְּאֵר
הַיֵּטֶב סקנ"א. וְאֶפְלוֹ לְכַתְּחִילָה יִכּוֹל לְהַנִּיחַ בְּבֵית הַגּוֹי וְלִהְיוֹת כֹּסֶם וְלִצְאָת שֵׁם, כִּי כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא
וְנִכְנָס מִפְּחַד הַגּוֹי וְאִינוּ נֹוֹגֵעַ. וְכָל זֶה כְּשִׁידוּעַ הַגּוֹי שֶׁבִּשְׂר שֶׁל גּוֹי אִסוּר לַיִּשְׂרָאֵל, וְיִוְדַע גַּם
שֶׁאִם הוּא יִקְרָא לוֹ לְבֵית דִּין הוּא יִהְיֶה חַיִּיב לְהַחֲזִיר דְּמֵי הַתְּבַשִּׁיל שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא יִקְר
יֹוֹתֵר מִשֶּׁל הַגּוֹי. אֲךָ כָּל זֶה בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁהַגּוֹי מִפְּחַד מִהַיִּשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁאִינוּ מִפְּחַד
יֵשׁ לְאִסוּר הַבִּשְׂר (פרי תאר סקט"ו).

(נח) צְלוּיִים זֶה אֲצֵל זֶה. שְׁלֹא חוֹשְׁשִׁים לְנִיצוּצוֹת שִׁינְתָּזוּ זֶה לָזֶה (על פי ה"ך סקל"ו) וְכֵן לֹא
חוֹשְׁשִׁים לְרִיחַ הָאִיסוּר שֶׁנִּצְלָה בְּתַנּוּר אַחַד עִם הַהִיתֵר, כִּי רִיחַ אִינוּ אוֹסֵר (הגרי"א סקל"ה).
(נט) אֲבָל לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְהִיזְהֵר אֶפְלוֹ בְּשֵׁתִי קְדִירוֹת. כְּשֶׁפִּיהֶן מִגּוּלָה וִישׁ לְחֹשׁ לְנִיצוּצוֹת
שִׁנִּיתָזוּ מֵאֶחָד לַשֵּׁנִי, אֲבָל כְּשֶׁפִּיהֶן מְכֻסָּה מוֹתֵר לְהַנִּיחֵם זֶה אֲצֵל זֶה אֶפְלוֹ לְכַתְּחִילָה (ש"ך
סקל"ו בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה סקל"ג). עוֹד יֵישׁ לְפָרֵשׁ שֶׁלְכַתְּחִילָה יֵישׁ לְהִיזְהֵר מִלְּהַנִּיחַ אַחַד לִיד הַשֵּׁנִי אֶפְלוֹ
מְכֻסִּים כְּשֶׁאֶחָד שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהַשֵּׁנִי שֶׁל גּוֹי, מִחֻשֵּׁשׁ שִׁתְּחַלְּפוּ זֶה בָּזֶה (ט"ז סק"ב וּפְר"ח סקל"ח),
אֲבָל שְׁתֵּי קְדִירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֶחָד שֶׁל בִּשְׂר וְהַשֵּׁנִי שֶׁל חֶלֶב, אֵין צוּרֵךְ לְהִיזְהֵר, וּמוֹתֵר
לְהַעֲמִידם אֶפְלוֹ לְכַתְּחִילָה בְּתַנּוּר אַחַד לִיד הַשֵּׁנִי (ט"ז שם). וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים שִׁישׁ לְהַחֲמִיר
גַּם בִּשְׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא לְהַעֲמִיד קְדִירָת בִּשְׂר לִיד חֶלֶב אוֹ שֶׁל הִיתֵר לִיד שֶׁל אִיסוּר, מִחֻשֵּׁשׁ
שֶׁלֹּא יִתְחַלְּפוּ זֶה בָּזֶה, וְגַם מִשּׁוֹם חֻשֵּׁשׁ נִיצוּצוֹת (פְּר"ח סקל"ח) [על פי מֶה שֶׁכָּתַב הַרְמ"א בְּסִי' צֶה שְׁטוֹב
לְהִיזְהֵר שְׁלֹא לִיתֵן בְּתִיבָה אַחַת כֹּד שֶׁל בִּשְׂר וְכֹד שֶׁל חֶלֶב, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כֹּאֵן שִׁישׁ לְהִיזְהֵר]. יֵד יְהוּדָה סִי' קח אֲרוֹךְ סקנ"ב וְקֶצֶר סק"ל,
וְעֵרוֹךְ הַשּׁוֹלְחָן אוֹת לז, מִנְּחַת יַעֲקֹב כָּלֵל לֵב סק"ז).

(ס) אֶפְלוֹ בְּשֵׁתִי קְדִירוֹת. שִׁישׁ לֵהֶם דְּפִנוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשֵׁתִי דְּבָרִים צְלוּיִים זֶה אֲצֵל זֶה.
(סא) בְּשֵׁתִי קְדִירוֹת. אֶפְלוֹ בְּבֵית הַיִּשְׂרָאֵל (כך נִרְאֶה מִסִּתְּמוֹת לִשׁוֹן הַרְמ"א). וִישׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּבֵית
יִשְׂרָאֵל מוֹתֵר אֶפְלוֹ לְכַתְּחִילָה לְהַנִּיחַ לַגּוֹי לְבַשֵּׁל עַל כִּירָה אַחַת שְׁתֵּי קְדִירוֹת אַחַד שֶׁל
בִּשְׂר וְהַשֵּׁנִי שֶׁל אִיסוּר אֶפְלוֹ בְּלִי יוֹצֵא וְנִכְנָס (מִנְּחַת יַעֲקֹב כָּלֵל לֵב סק"ח).
(סב) קְדִירוֹת. וִישׁ מִי שֶׁכָּתַב שֶׁהִירָא אֶת דְּבַר ד' יִזְהַר מְאֹד שְׁלֹא לְבַשֵּׁל קְדִירָת בִּשְׂר עִם
קְדִירָת חֶלֶב בְּפַעַם אַחַת עַל הַכִּירָה, וּמִי שִׁיּוּכָל לְהִיּוֹת לוֹ כִּירָה מִיּוֹחֲדָת לְבִשְׂר וּמִיּוֹחֲדָת
לְחֶלֶב, תְּבוֹא עֲלָיו בְּרַכָּה (יד יְהוּדָה סִי' צב קֶצֶר סקע"ג).

שלחן ערוך

יא

הַקְדָּרוֹת (סה) אֶצֶל הַשְּׂפָחוֹת (סו) כְּשֵׁאִין יִשְׂרָאֵל בְּבֵית; חֲגָה: (סז) וְאֵינוּ יוֹלָא (סח) וְנִכְנָס (קט) וְנִכְנָס
הַחֲמִישִׁי קָלָל י"ט. וְאֵם אֶרֶב (סט) קִלְקוּל, (ע) שְׁנֵתָנָה דְּבַר אִסּוּר בְּקִדְרָה, אִין (עא) לְהַאֲכִילָהּ אֹתָהּ (עב) מְאֹכֵל,

~~~ דעה ברורה ~~~

(סג) **בירור הלכה: קדירות.** וכשישראל נותן לגוי תבשיל בקדירה להוליכו לביתו של הגוי, יזהירו ישראל שלא ידיח את הקערה, ויש להניח בה קצת משיווי התבשיל, וכן שיביאנה בו ביום (מרדכי) ותימה לסמוך על שיווי מאכל, כי יש לחשוש שהשתמש בה ואחר כך חזר ונתן בה משיווי המאכל (ט"ז סק"ב). ובכלים גדולים שלא נוח להשתמש בהם אין לחשוש שעירה את המאכל ובישל והחזיר בו ביום (חדרי דעה, אלא שצריך עיון למה לא חששו שיתן דבר איסור לתוך תבשילו של הישראל). ולמעשה אם ציוה לגוי שישאיר משיווי המאכל אם כן מוכרח הגוי להניח משיווי המאכל ולכן כמו שכתב הטורי זהב שתימה לסמוך על שיווי המאכל כי אולי אחר שהשתמש בכלי מיד ניקה אותו והחזיר את שיווי המאכל. אבל אם לא ציוה לגוי לשייר שם שיווי מאכל, אז אם רואים שיש שם שיווי מאכל כמו שהיה אצל הישראל יש לסמוך על זה ולהתיר, שהרי לא היה צריך הגוי להניח שם שיווי מאכל ולחשוש שהגוי השתמש בדיוק באותו מאכל שהיה בו אצל הישראל ולכן השיווי מאכל דומים לא חוששים, ובזה דיבר המרדכי וכן המחבר בהמשך בסימן קכב (זבחי צדק ס"ק קח).

(סד) **יש להחמיר שלא להניח הקדירות אצל השפחות.** מחשש שאולי נתנה בתוכם קצת חלב כדי להשביח חלקה (טור) ועוד יש לחוש שנתנה חלב בתוכו להשביח אומנתה שישבחו אותה שהיא יודעת לבשל, ואם כן אפילו אם היא אינה אוכלת מזה יש לחוש (כנסת הגדולה בהגהת הטור אות כט, וכן משמע דעת המחבר שלא חילק. ואילו הפרישה שפירש רק כטעם הטור כתב שרק אם היא אוכלת ממנה חוששים לזה אבל אם היא אינה אוכלת מקדירה זו לא חוששים).

(סה) **אצל השפחות.** אפילו אם אין עמהם בשר נבילה וטריפה כלל (פרי תאר סק"ז).

(סו) **כשאין הישראל בבית.** ונחלקו בהסבר שיטת המחבר, האם אפילו ביוצא ונכנס יש להחמיר לדעת המחבר (להסבר הש"ך סק"ז) או שביוצא ונכנס ברור שמותר לשיטת המחבר (שלחן גבוה סקנ"א אחרי אריכות דברים).

(סז) **ואינו יוצא ונכנס.** כמו שהולך לבית הכנסת, ששוהה שם זמן מה, והשפחות יודעות שכך דרכו, אבל אם הוא יוצא ונכנס מותר לדעת הרמ"א אפילו לכתחילה (ש"ך סקל"ז ופר"ח והגר"א סקל"ו. ולהסבר השלחן גבוה זה גם דעת המחבר והרמ"א מפרש דעתו).

(סח) **בירור הלכה: ונכנס.** ומה שבסעיף הקודם אסרנו לכתחילה אפילו כשהישראל שם להניח קדירתו ליד קדירת הגוי, זה מחשש שלא יתזו ניצוצות מאחד לשני, וחשש זה אינו שייך כאן במי שמשאיר שפחה בבית ויש שם רק קדירת ישראל והוא יוצא ונכנס (להסבר הש"ך סקל"ז). ולהסבר הטורי זהב (בסעיף יא) שהחשש להניח קדירות הוא מחשש שהגוי יחליפם, יש לפרש שהכוונה שיחליפם בלא מתכוון, מה שאין כן בדין השפחות שהחשש אולי השפחה תשים איזה דבר איסור במאכל, ולזה לא חוששים ביוצא ונכנס, שאז היא מפחדת. ועוד יש לחלק בין שפחתו שמפחדת יותר לשאר גוי שאינו מפחד כל כך (שערי דעה סק"א).

(סט) **קלקול שנתנה דבר איסור בקדירה.** להכעיס או להנאתה (ש"ך סקל"ח).

(עג) שְׁלַח יִקְנִי לָהּ בָּכָךְ (פיה יוסף בָּשָׁם שְׁפֹלִי לְקָטוּ). י"ג (עד) יִשְׂרָאֵל שְׁעֵשָׂה גְבִינוֹת בְּבֵית עֹבֵד פּוֹכְכִים
(עה) וְהִתְמָם בְּחוֹתָם דְּפוּם שֶׁל עֵץ (עו) וְשָׁכַח הַדְּפוּם בְּבֵית הָעֹבֵד פּוֹכְכִים, אֵין
חוֹשֵׁשִׁין (עז) שְׁמָא זִיף הָעֹבֵד פּוֹכְכִים וְהִתָּם אַחֲרֵים בְּאוֹתוֹ דְּפוּם. (עח) וְכֵן אֵין לְחוֹשֵׁ

~~~ דעה ברורה ~~~

(ע) שנתנה דבר איסור בקדירה. פירוש: שאנו תפסנו אותה שנתנה דבר איסור בקדירה, אבל אם לא ראינו והיא אומרת שנתנה בו דבר איסור, או במאכל בשר ואומרת שנתנה בתוכו קצת חלב אינה נאמנת, כי אין הגוי נאמן לא לאיסור ולא להיתר (ש"ך סק"ח) ובודאי שכן הוא מעיקר הדין, אמנם זה אינו כלל קבוע, ואם הישראל מבין מדברי הגוי שיכול להיות כדבריו, כמו שאמירתו אינה בדרך צחוק ונקימה, אלא דרך וידוי וכדומה, ודאי שיש לחוש ולא לאכול, כי לפי ההשערה יש להאמינו (ערוך השולחן אות לה). ואם הגוי מסיח לפי תומו ודאי שנאמן להחמיר באיסורי תורה ולא באיסורי דרבנן (פר"ח סק"ח).

(עא) להאכילה. לאותו גוי אבל לגוי אחר מותר (כך משמע מלשון הרמ"א) ומדובר כשנתנה להנאתה, וכשמאכילה לגוי אחר לא נתקיימה מחשבתה, אולם אם נתנה להכעיס אסור להאכיל גם לגויים אחרים (פתחי תשובה סק"ז מתפארת למשה). ויש אומרים שאין להאכיל לא לאותה גוי ולא לגוי אחר (ש"ך סק"ט).

(עב) מאכל. אלא ישליכנה לבית הכסא (חכמת אדם כלל ע דין יב בשם הש"ך) או ימכרנה לגוי אפילו לגוי שהכניס לתוכו את הדבר איסור, ובתנאי שלא יזלזל במכירה בשביל האיסור, ושיהיה מצוי לגוי לקנות מאכל כזה גם במקום אחר, כך שאין לו שום הנאה מזה להרגיל לעשות עוד פעם בשביל עצמו (מנחת יעקב כלל לב סק"כ).

(עג) שלא ירגילה בכך. ולכן כשנפל המאכל ממנה שלא בכוונה או שלא ידעה שקדירה של ישראל נאסרת מזה, ברור שאין לאסור להאכילה אפילו לשפחה זו (פרי תאר סק"ח).

(עד) ישראל שעשה גבינות בבית העובד כוכבים. כדי שיוכל למוכרם, ואחר עשיית הגבינות הוא רואה את כל הגבינות (מנחת יעקב כלל לב סק"ה, ערוך השולחן אות מ).

(עה) וחתמם בחותם דפוס של עץ. שזה חותם טוב.

(עו) ושכח הדפוס בבית העובד כוכבים. ויש מקום לחשוש שהגוי הדפיס גבינות שלו בחותם הישראלי.

(עז) שמא זיף העובד כוכבים וחתם אחרים באותו דפוס. כי הגוי מפחד שכשיחזור הישראל לכאן ויבדוק את הגבינות יראה שהחתימה מזוייפת, כי אולי הישראל רגיל לחתום במקומות מסויימים על הגבינה והוא חותם במקום אחר ומיד זה יורגש. ועוד שאולי ירגיש הישראל בזיוף כי האחרונות החותם שלהם יותר לח מהראשונות. ועוד שיש כאן כמה ספיקות, שאולי מעולם לא הגיע החותם לידי הגוי, ואפילו אם בא לידו אולי לא זיף, ואפילו זיף אולי גם הגוי העמיד את הגבינות בדבר המותר, וכיון שיש ספק ספיקא יש להתיר (מרדכי) ולפי טעם האחרון מותר לקנות לא רק את הגבינות שהניח הישראל בבית הגוי, אלא גם לקנות ממנו גבינות אחרות (ש"ך סק"מ). ולמעשה מטעם זה לבד לא יכולים

להתיר שהרי כבר נפסק בסי' קטו שאסרו גבינות הגוי אפילו במקום שידוע שהעמידו בדברים כשרים כמבואר בשערי דעה סק"ב).

(עח) וכן. במקום שלא חוששים שהחליף (מנחת יעקב כלל לב סק"ח).

שלחן ערוך

יג

שְׁמַא הַחֲלִיק הָעוֹבֵד בּוֹכָבִים פְּנֵי הַגְּבִינּוֹת (עט) בְּשֶׁמֶן חֲזִיר. הַגָּה: (פ) וְיֵשׁ אֲזַמְרִים דְּלִין לְהַתִּיר אֶם שָׁכַח הַדְּפוֹס בְּצִית עוֹבֵד כּוֹכָבִים, (פא) אֲלֵלָא אֶם כֵּן הִנִּיחוּ מוֹנַח עַל הַגְּבִינּוֹת (פב) שְׁעָה הַיִּזְכָּרָל, (פג) אֲלֵלָא אֶם לֹא הִנִּיחוּ כִּד וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמַא עָשָׂה גְּבִינּוֹת קְטָנִים וְהַחֲלִיפֵם בְּגִדוּלִים אוֹ הַיִּזְכָּר טוֹבִים, אֲסוּר (אָרֶךְ קָלָל מִ"ז דִּין ב'). (פד) וְבִמְקוֹם (פה) הַפֶּסֶד (פו) יֵשׁ לְהַתִּיר (פז) בְּכָל עֵינָן.

~~~ דעה ברורה ~~~

(עט) בשומן חזיר. כי אינו חשוד להכשיל בדבר שאין לו רווח ממנו (ש"ך סקמ"א ופר"ח סקמ"ג).
(פ) ויש אומרים דאין להתיר הדפוס בבית עובד כוכבים. כי בכל עניין שנשאר הדפוס בבית הגוי חוששים לזיוף.
(פא) אלא אם כן הניחו מונח על הגבינות שעשה הישראל. פירוש: כשהדפיס הגבינות בדפוסים והניחם דבוקים בדפוסים במקומם ולא תלשם מהגבינות (פרי תאר סק"ב).
(פב) שעשה הישראל. שאז מתיירא הגוי ליטלו, כי חושש שהישראל הניח בצורה מסוימת בכוונה, והוא כשיחזיר את הדפוס לא יצליח לכוון במדויק את המקום שעליו היה מונח הדפוס, ומיד יכיר בזה הישראל (ערוך השולחן אות מ).
(פג) אבל אם לא הניחו כן. אפילו שהניחו במקום אחר מיוחד בכוונה, מכל מקום כיון שלא הניחו מונח על הגבינות, חושב הגוי שהישראל אינו יודע היכן הניחו, ואסור (ש"ך סקמ"ב, פר"ח סקמ"ד, הגר"א סקל"ט).
(פד) ובמקום הפסד יש להתיר בכל עניין. ולסמוך על דעה הראשונה שהיא העיקרית לדינא. ולפי מה שפירשנו אין סעיף זה סותר לסעיף ט, ששם מדובר כשהגוי מוכר את הגבינות ולכן כתב המחבר (שם) שחוששים שמא החליף. ויש אומרים (שם ברמ"א) שבדיעבד אין להחמיר כשכבר קנה מהגוי במקום שאין לחוש שנשארו הדפוסים בידו, אבל במקום שיש לחוש גם בדיעבד אסור. ויש אומרים שגם בזה מותר בדיעבד. ויש לסמוך על זה לעת הצורך (עין ש"ך סקל"א. וכל ההסבר בסעיף זה פירשנו לפי הערוך השולחן אות מ).
(פה) הפסד. מרובה, אבל במקום הפסד מועט אסור (חכמת אדם כלל סז אות ח, וזבחי צדק סק"ק לפי שאני מיראי הוראה וכו').
(פו) יש להתיר בכל עניין. אם נראה לו שלא החליפם הגוי (לחם הפנים סקמ"ב).
(פז) בכל עניין. וגם במקום שהיה גניבה ולקחו חלק מהגבינות וחלק נשארו בלי חותם, הגבינות שנשארו מותרים, כי הגנבים לוקחים ולא מחליפים (פר"ח סקמ"ג).

תנו רבנן

לכבוד העורך החיבור הנפלא דעה ברורה הרה"ג ר' אשר הורוביץ שליט"א מו"צ עדת יראים בעיה"ק ירושלים תובב"א ונהנתי מאוד בביאור עניני חלב עכו"ם אשר לדאבוני הרבה נכשלים בה בהתירים שונים בפרט בחו"ל, בגליונות "משמרת הכשרות" מגליון 240-260 בערך הרחבתי את הדיבור על חומר האיסור וההרחקה הנדרשת בזה ושם הבאתי את התשובה הארוכה ומפרסמת מהגאון הגדול [שזכיתי עוד להכירו אישית] רבי ישראל וועלץ וזעק"ל בספרו דברי ישראל סימן מ"ו שמתקיף התקפה חזקה על רב אחד שכתב מאמר בגליון המאור [ענה עשית חוברת ד' עמוד 5] שרצה לומר שגזירת חלב עכו"ם הוא רק מנהג טוב ולא גזירת חו"ל, וצועק עליו ככרוכיא ומביא הרבה תשובות האחרונים בראשם מספר תשובה מאהבה תלמידו הגדול של הנווד"י שגזירת חלב עכו"ם הוא איסור גמור דרבנן, והיה כדאי לכל בן תורה לעבור על תשובתו הרמה של רבי ישראל וועלץ וזע"ל ואז יתבשר בשורה חשובה גודל וחמור איסור של דבריהם שהן דברים העומדים ברומם של עולם עד אין שיעור. הכותב וחותם בקיצור נמרץ בידידות נאמנה. יצחק אליעזר יאקאב רב ור"מ בית המדרש תבואות שור להוראה ושו"ב וניקור

הלכות הכשר כלים - סימן קכ - דיני טבילת הכלים, וכו' ט"ז סעיפים

א (א)הַקֶּוֹנָה (ב)הַקֶּוֹנָה (ג)מִהָעוֹבֵד בְּכֻכָּבִים (ד)כָּלִי סְעֻדָּה (ה)שֶׁל (ו)מִתְכַּת אוֹ שֶׁל (ז)(ח)זְכוּכִית, (ט)אוֹ כָּלִים הַמְצֻפִּים (י)בְּאֶבֶר (יא)מִבְּפָנָיו, אִם עַל פִּי שְׁהֵם (יב)חֲדָשִׁים (יג)צָרִיךְ

~~~ דעה ברורה ~~~

(א) הקדמה: כשחזרו ישראל ממלחמת מדין נצתו להכשיר על ידי ליבון או הגעלה את כל הכלים ישנים שנלקחו שלל במלחמה ולהטבילם במקוה או מעיין, ובכלים חדשים נצתו להטבילם בלבד. וטבילה זו אינה לטהר כלי מטומאתו, אלא כעין גר שטובל כשיוצא מרשות גוי ובא לכלל ישראל. וכן הכלי נטבל להוציאו מטומאת הגויים ולהכניסו בקדושתו של ישראל.

(ב) הקונה. ובכלל הקונה הוא כלי שקיבל במתנה (נימוקי יוסף ע"ז עה: וספר המנהיג הלכות פסח סי' ט), או גזל (ראב"ה פסחים סי' תסד, אור זרוע סי' רפט בשם הרשב"ם, רוקח סי' תפא, והביאו ערך השלחן סק"א) וכלים שנפלו שלל במלחמה (כמעשה שהיה במלחמת מדין) לאחר יאוש ושינוי רשות (כמבואר בראב"ה ואור זרוע שם).

(ג) מהעובד כוכבים. פירוש: מהגוי, ואפילו אינו עובד עבודת כוכבים (כי מה שנדפס עובד כוכבים הוא מפני יראת הצנזורה ימ"ש, ובדפוסים הראשונים ונציה שכ"ה שכ"ז נדפס גוי). אבל ישראל אפילו מומר אינו בכלל גוי לדין זה ואין צריך להטביל כלי שלו (חתם סופר בחידושי יו"ד סקט"ו).

(ד) כלי סעודה. כצלוחיות יורות קומקומים שיפודים (ברייטא בע"ז עה:). וסכינים שמשתמשים בהם לאכילה כפות ומזלגות, וכן כל כלי שהוא משתמש בו לסעודה, בין לאכילה ובין לשתייה, נחשב כלי סעודה (שלחן גבוה סק"ג), ואפילו לא נעשו לצורך סעודה כלל (קהל יאודה).

(ה) של מתכת. כי כתוב (במדבר לא, כג) 'כל דבר אשר יבא באש' ואין דרך להשתמש באש אלא בכלי סעודה של מתכות (ט"ז סק"א).

(ו) מתכת. וכל כלי מתכות בכלל, ולא רק השש סוגים שפירטה התורה שהם כלי זהב כסף ונחושת ברזל בדיל ועופרת (במדבר לא, כב) אלא גם נירוסטה (בן איש חי פ' מטות אות ב) ואלומניום, ופלדה, וכדומה, הם בכלל חיוב טבילת כלי מתכות (פשוט לשון המחבר). אלא שיש מי שאומר שסוגי הברזל שלא פירטה אותם התורה אין חיוב טבילתם מהתורה אלא מדרבנן (שו"ת אגרות משה ח"ג סי' כב, כיון שהתורה פירטה שש סוגים אלו ולא פירטה שאר סוגים, ומה שאלומניום זה המצאה חדשה זה אצל בני אדם אבל התורה ידעה שיש חומר כזה ולכן פירטה שש מיני מתכות לומר שאחרים אינם בחיוב טבילה).

(ז) זכויות. שיש לו דין מתכות כיון שאם נשבר יש לו תקנה בהיתוך (ט"ז סק"א). וכל סוגי הזכויות לשמותם בכלל כלי זכויות הם (פשוט, וראיתי שכן כתב ביביע אומר חו"ד ח"ו סי' יב). ויש אומרים שלכתחילה טוב לטבול כלי זכויות יחד עם כלי מתכת (יד יוסף ורביד הזהב סק"ב).

(ח) זכויות. אבל כלי עץ ואבן אינם צריכים טבילה (רמב"ם פ"ז מהלכות מאכלות אסורות ה"ח. ויש קהילות שנהגו להטביל כלי עץ כמבואר בבית כהונה חו"ד מערכת ט אות טו שכן נהגו בג'רבה. אבל בשאר מקומות מעולם לא שמענו מי שנהג כן). וכן כלי עצם (אשכול ח"ג עמוד קמ ושלחן גבוה א"ח סי' תנא, ושו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' קסג, ושו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' קיד אות ד. וביביע אומר ח"ד סי' ח סיים שהמחמיר לטבול כלי עצם בלא ברכה, תבוא עליו ברכה) וכן כלי פורצלן אינם ככלי זכויות שהרי אם נשברו אין להם תקנה לחבר את החלקים ולכן

דעה ברורה

טו

(יד)(טו)לְהַטְבִּילָם (טז)בְּמִקְוֵה (יז)אִי (יח)מְעִין שֶׁל (יט)אַרְבָּעִים (כ)סָּאָה. (טזר)בְּשֵׁם סה"מ ועב"י)
הנה: (כא)יֵשׁ אֲוִמְרִים דְּכָלִּים הַמְּלָפִים בְּאֶזֶר, אֶפְלֹ בְּפָנִים, (כב)יִטְבֵּל (כג)כָּלָא בְּרַכָּה (כד)יֹסֵף בְּשֵׁם סמ"ק וְאֶרְדָּא.

~~ דעה ברורה ~~

אינם צריכים טבילה אפילו שהם חלקים מאוד (כנסת הגדולה, שו"ת יעב"ץ סי' סז, פתחי תשובה סק"ב, יד אפרים, גליון מהרש"א). וכל שכן בזמן הזה שמחזיקים אותם ככלי חרס ממש (שיורי ברכה סק"ג).

(ט) או כלים המצופים באבר מבפנים. והם כלי חרס ודומיהן המצופים באבר (ש"ך סק"א).

(י) באבר. פירוש: בעופרת (רש"י ר"ה יט). ויש שפירשו, שהוא ציפוי זכוכית דק שנקרא גלייזרט (תוספות שם, וש"ך סק"ב).

(יא) מבפנים. וכיון שהמקום שמשתמשים בו הוא מצופה, אפילו שאינו מצופה מבחוץ צריך טבילה, אבל אם הכלי מצופה מבחוץ ולא מבפנים, אין צריך טבילה (פר"ח).

(יב) חדשים. שהכלים עצמם חדשים, או שהציפוי שלהם חדש, כמו מי שקנה כלים וטבלם ואחר כך חזר ונתנו לגוי לצפותו באבר (רעק"א ממג"א סי' תנא סק"ז). וכל שכן שהקונה כלי ישן מהגוי שצריך להטבילו (מפשט לשון המחבר).

(יג) צריך להטבילם. כדי שיצאו מטומאתו של גוי לקדושתו של ישראל (ט"ז סק"א). ומכל מקום גר שנתגייר אינו צריך לטבול כליו (חדרי דעה).

(יד) להטבילם. טבילה אחת (אור זרוע ע"ז סי' רפט וראב"ה פסחים סי' תסד). וביציאת הכלי ממי המקוה עלתה לו טבילה (כמוכח מהרמב"ם אבות הטומאה סוף פ"ו) ולכן אם נדבק דבר חוצץ בעודו במקוה לא עלתה לו טבילה. וכן אם הוכנס הכלי למים לפני שבת ויום טוב אסור להוציאו בשבת ויום טוב (לדעת הרמ"א). וכן אם שכח מלברך קודם שהכניסו למים ונזכר בעודו במים יכול לברך. וגם אם הכניס אדם גדול את הכלי מתכת למים להטבילו אין הקטן רשאי להוציאו.

(טו) להטבילם. וכל שהטבילם אפילו בלי כוונת טבילה, כמו מי שכוונתו היה להכניסם במים לנקותם, עלתה לו טבילה (הרדב"ז ח"ב סי' לד, גליון מהרש"א). ונחלקו הראשונים האם טבילת כלי מתכות מהתורה או מדרבנן והפסוק אינו אלא אסמכתא בלבד (דעת התוס' ר"ד והאשכול שמדרבנן ודעת רש"י והרמב"ן והרשב"א שהוא מהתורה. ובדעת הרמב"ם מחלוקת הפוסקים ולרוב המפרשים לרמב"ם החיוב מהתורה). וטבילת כלי זכוכית לפר"ח (סק"ג) אינו אלא מדרבנן. ויש מהאחרונים שפסקו שהוא מהתורה. ולכל הדעת איסור ההשתמשות בכלי קודם טבילה אינה אלא מדרבנן (ישועות יעקב סק"א ד"ה ובתשובה, ומשנה ברורה בביאור הלכה סי' שכג ד"ה מותר, ובהליכות עולם ח"ז עמוד רנא מהרה"ג עובדיה יוסף זצ"ל. אך עיין חתם סופר חו"ד סי' קיד דף לח סוף ע"ד בשם הגאון בעל מחצית השקל שבכלי מתכות יש איסור מהתורה להשתמש בהם).

(טז) במקוה. והמקוה יהיה מי גשמים שכשר לטבול בו מטומאה לטהרה (למעט מקוה ממים שאובים שכשר לבעלי קרי).

(יז) או מעין של ארבעים סאה. כיון שטבילת כלים הניקחים מגוי חידוש הוא, לכן צריך ארבעים סאה אפילו במעין, למרות שטבילת כלים מטומאה לטהרה מספיק במעין כל שהוא. ונלמד דין זה מיתור הכתוב, שכתוב תעבירו באש וטהר, ואחר כך כתוב אך במי נדה יתחטא, ומה צורך בכפילות זו, אלא ללמדנו שטבילת כלים הניקחים מגוי דינו כטבילת מי נדה, אך אין במשמעות הלשון וטהר שהטהרה תהיה על ידי מים, כי בפשוטו מדובר על מי חטאת [אפר הפרה], אך אנו מפרשים וטהר על ידי מים כיון

(כד) וכן נוהגין. **ב** צריך לשייך הפלי רפוי (כה) פידו בשעת טבילה, שאם מהדקו פידו הוי (כו) חציצה. ואם לחלה ידו במים תחלה, (כז) אין לחוש. ודוקא שכלל ידיו (כח) במי

~~~ דעה ברורה ~~~

שבכלים טמאים כתוב במים יובא וטהר, ומזה אנו לומדים שגם מה שכתוב כאן וטהר הכוונה על ידי מים, ואחר שאנו יודעים שהכוונה וטהר זה על ידי מים, אנו מפרשים גם את מה שנאמר 'מי נדה' שהכוונה מים שהנדה טובלת בהם, וכמו שמי נדה צריכים להיות ארבעים סאה כמו כן מי טבילת כלים מטומאת הגוי צריכים להיות ארבעים סאה (ט"ז סק"ב).

(יח) מעין. אבל בבאר לא יטביל, כי כשמנקים אותו נפסל בשאיבה (פתחי תשובה סק"ד ממשכנות יעקב סי' מג ד"ה הכלל העולה) אלא אם הבאר הוא מהבארות שאין מנקים אותם לעולם (טהרת ישראל סעיף א).

(יט) ארבעים סאה. ובחידושי חתם סופר (סק"ב) הוכיח שטבילת כלי במעין כשר אפילו במעין קטן לפי גודל הכלי. ולכן בשעת הדחק המקיל לטבול כלים במעין אף שאין בו ארבעים סאה אין לערער עליו (טהרת ישראל סעיף א).

(כ) סאה. וצריך להכניס את כל הכלי במים בפעם אחת כדי שיעלה מטומאה לטהרה, ואם הוא כלי גדול שלא יכולים להכניס את כולו אסור לטבולו לחצאין (חכמת אדם כלל עג אות טו).

(כא) יש אומרים דכלים המצפים באבר אפילו בפנים יטבול בלא ברכה. פירוש: היש אומרים חולקים על המחבר בשני דברים, א. שכלים המצופים בפנים יטבול בלא ברכה, ולמחבר טעונים טבילה בברכה. ב. שגם כלים במצופים באבר מבחוץ יטבול בלא ברכה [שהרי לשון הרמ"א אפילו בפנים, ואם כן כל שכן המצופים בחוץ שצריך לטבולם ויטבלם בלא ברכה], ולמחבר אינם טעונים טבילה כלל (שלחן גבוה סק"א). וכדברי המחבר בדין השני הסכים הגר"א (ס"ק ב, ה).

(כב) יטבול בלא ברכה. כיון שהציפוי בפנים אינו אלא לנוי (ט"ז סק"ג). ואפילו הציפוי מבחוץ יטבול בלא ברכה. ויש לתמוה על מנהג העולם שאינם טובלים כלל כלים המצופים (ש"ך סק"ד). וכשהכלים מצופים מבפנים ומבחוץ טעונים טבילה בברכה (פר"ח והגר"א סק"ה) ודוקא כשמצופים באבר, אבל המצופים בזכוכית לא יברך (רעק"א מפרמ"ג א"ח סי' תנא משבצות זהב סק"א). וכל זה כשהציפוי נעשה לצורך הכלי, אבל אם הציפוי הוא רק ליופי הכלי אינו נחשב כלום, ואפילו מצופים מבפנים ומבחוץ ואין לברך עליהם (חידושי חתם סופר סק"א).

(כג) בלא ברכה. ויראה להטבילם עם כלי אחר שטעון טבילה בברכה ויכוון גם על כלי זה, וכן ינהג בכל ספק בטבילת כלים (ש"ך סק"ה).

(כד) בירור הלכה: וכן נוהגים. וכיון שיש בזה מחלוקת, ורק נהגו לטבולו, לכן מי שקנה חביות גדולות מאוד של חרס המצופים באבר שלא שייך לטבולם במקוה, יסמוך על היש אומרים שאינו צריך טבילה, ובפרט שאפשר להוסיף שכלים אלו משמשים רק לשמירת היין ואינם כלי סעודה. אולם מי שקנה כלי מתכות גדולים מאוד שאי אפשר

דעה ברורה

יז

מקוה, (כט)אָלע לאַ פֿאַרמאָגן. (כ"מ מִמְרָדְכִי פֿאַק טאַגער). ג (ל)יִבְרָה: (לא)על טְבִילַת פְּלִי; וְאִם הֵם שְׂנִיִּים אִזּוּ יוֹתֵר, מִבְּרָה: על טְבִילַת (לב)פְּלִים. ד (לג)טריפיד"ש שְׁשׁוּפְתִים עֲלֵיהֶם

~~~ דעה ברורה ~~~

לטובלן, או חביות מצופות מבפנים ומבחוץ שדינם ככלי מתכות, כיון שמעיקר כלים אלו חייבים טבילה, לכן אין לו תקנה אלא על ידי שיערים ויחזור ויתן אותם לגוי במתנה ויחזור וישאלם ממנו (כנסת הגדולה הגהת בית יוסף סק"ח והביאו הרעק"א לפסק הלכה). ויש שנוקבים בו נקב גדול עד שמבטלו מתורת כלי, וחוזר אומן ישראל ומתקנו (ועל עצה זו יש לסמוך בכל כלי חשמל שחושש לטובלם, אולם הפירוק צריך להיות בצורה שהחיבור אחר כך יהיה מעשה אומן). וכשהמשקה שבכלים הגדולים הללו אינו ראוי לשתיה עד לאחר הסינון, סמכו העולם שלא לטובלו. וצריך עיון כיצד סמכו על טעם זה, והרי אפשר לאחסן בכלים הללו גם סוגי משקים שאינם צריכים סינון (חכמת אדם כלל עג אות יג).

(כה) בידו. ולכתחילה יאחז הכלי ביד ימין (כמבואר במחבר או"ח סי' רו סעיף ד שכל דבר שמברך עליו צריך לאוחזו בימין).

(כו) בירור הלכה: חציצה. וצריך עיון שהמחבר כתב בפשיטות שאם הכלי רפוי בידו עלתה לו טבילה, והרי הרמב"ם (מקואות פ"ב) פסק שהאוחז בכלי בשעת טבילה אפילו רפוי לא עלתה לו טבילה, ולכן גם בטבילת כלים יש לגזור כן (ש"ך סק"ו). ולמעשה יש להקל לטובל כשמחזיק הכלי בידו רפוי כיון שאפילו אם נחשוש שהחזיק בהידוק רב ולא עלה לכלי טבילה מכל מקום המאכל שבתוכו אינו מאכל שאסור באכילה (תפארת למשה והובא בפתי תשובה סק"ה). וכיון שמותר לטובל כשהכלי רפוי לא רק בידי האדם מותר אלא גם לטובל כלים בתוך סל מנוקב מותר כשהכלים זה אצל זה ולא כשהכלים זה על זה שאז מפני כובד הכלי לא יכול לבוא לשם מים (בית לחם יהודה סק"ד).

(כז) אין לחוש. אפילו לכתחילה, כשאוחז את הכלי רפוי (ט"ז סק"ד). ומכל מקום לא יהדק ידיו הרבה (ט"ז שם שכתב דיבוק בינוני, פרי תאר סק"ה).

(כח) במי מקוה. פירוש: שיכניס ידו אחת לתוך מי המקוה, ובעוד שידו במים יקח בידו השנייה את הכלי, ויביאנה לתוך ידו שבתוך המקוה (חידושי חתם סופר סק"ג בכוונת הרמ"א, ובזה ניצל הרמ"א מקושית הגר"א סק"ז שתמה מה מועיל להטביל ידיו במי מקוה, והלא כשמוציאם לקחת את הכלי ולטובלו נעשו המים שעל ידיו תלושים).

(כט) אבל לא במים תלושים. כיון שבאחיזת הכלי בידו יש חציצה, ועל ידי המים אנו רוצים להוריד את החציצה, לכן צריך שהם יהיו ממי מקוה (ש"ך סק"ז). אולם הטורי זהב (סק"ד) חולק וסובר שאפילו במים תלושים מועיל רק שיאחז הכלי בריפוי (וכדבריו דעת הרבה פוסקים, הפ"ח סק"ט, פרי תאר סק"ו, הגר"א סק"ז. וכן פסק בשו"ת אגרות משה ח"ב חיו"ד סי' פה). והנה הטורי זהב כתב שמכל מקום צריך שלא יאחז הכלי בדיבוק בינוני, ואנו לא בקיאים מה נקרא דיבוק בינוני (כמבואר בסדרי טהרה סי' קצח ועוד) ולכן כשמחזיק הכלי בחוזק קצת ילחלח ידיו דוקא במי מקוה (יד יוסף ורביד הזהב סק"א) אבל אם מחזיק הכלי בידו רפוי ממש יכול ללחלח ידיו במים תלושים (חידושי חתם סופר סק"ג).

קדרות, (לד) אינם טעונות טבילה. (לה) אכל פדיליא"ש, טעונות טבילה (לו) מופני שנותנים עליהם המאכל עצמו. ה ספין של שחיטה או (לז) ספין שפשיטין זו, (קכד) ייש מי שאומר (לח) שאינו צריך טבילה. הנה: (לט) ויט חולקין (ספ"ז). (מ) וטוב לטבול בלח ברכה.

~~~ דעה ברורה ~~~

(ל) יברך. קודם הטבילה, ככל המצות שצריך לברך עליהם עובר לעשייתן. ואם שכח צריך עיון האם יכול לברך אחר הטבילה (רעק"א). ועיין בסעיף א שכתבנו שכשהכלי עדיין בתוך המים יכול לברך. וברכה זו יכול לברך בישיבה.

(לא) על טבילת כלי. ואינו מפרט על טבילת כלי מתכות, כי אינו צריך בברכה לפרט כל פירושי המצוות (ט"ז סק"ה). ויש מצריכים לברך על טבילת כלי מתכות, והעיד הב"ח שכן ראה שנהגו על פי זקנים (ש"ך סק"ח וחידושי חתם סופר סק"ד) ובכלי זכוכית גם יאמר על טבילת כלי מתכות לפי שהם בכלל מתכות (בית דוד לשיטת הש"ך) או יפרט על טבילת כלי זכוכית (בית לחם יהודה סק"ו, ובית דוד וכו' ל). והמנהג הפשוט לברך על טבילת כלים (אפילו כשטובל כלי אחת, ערוך השולחן אות כב. כי מברך שציונו להטביל כלים. וכבר כתבו כמעט כל האחרונים שאינו מזכיר כלי מתכות).

(לב) כלים. ובדיעבד אם בירך על כלי אחד על טבילת כלים ועל הרבה כלים על טבילת כלי יצא (פר"ח והביאו הבאר היטב סק"ד).

(לג) טרפידש. היא הכירה שמניחים עליה את הקדירה. והוא הכיריים מברזל של גז המצוי בזמנינו. והוא הדין לפלאטה חשמלית, פותחן קופסאות, ובקבוקים, מגשים, תנורי אפיה, ומיקרוגל.

(לד) אינם טעונות טבילה. שהרי לא נותנים עליהם את המאכל עצמו. ואפילו שלפעמים נותנים בו את המאכל עצמו, מכל מקום הולכים אחר רוב תשמישו (פר"ח). ולכן גם הצלחת של המיקרוגל אפילו שלפעמים מניחים עליה את המאכל עצמו, וכן כלים שנותנים בו שקיות חלב, שקיות תה, סוכריות העטופות, אינם טעונות טבילה, שהרי אין נותנים בו את המאכל עצמו.

(לה) אבל פדיליאש. שהוא כלי שמניחים הבשר עצמו וצולים עליו.

(לו) מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו. בשעת הצליה (ש"ך סק"ט). וכן שפור שצולים עליו הבשר טעון טבילה (חכמת אדם כלל עג אות ט).

(לז) סכין שמפשיטין בו. את העור.

(לח) שאינו צריך טבילה. לפי שאינו כלי סעודה, שהרי אסור לחתוך בו אפילו צונן. והשחיטה וההפשטה אינו נחשב צורכי סעודה, לפי שעדין הבשר אינו ראוי לאכילה כמו שהוא, וצריך לבשלו (מרדכי והביאו הט"ז סק"ז והש"ך סק"י). ולכן בכלל דין זה, גם הסכין שחותכים בו בשר חי (בית לחם יהודה סק"ט) ומספרים שמפרידים עמם את חלקי העוף והבקר, וכלי מטחנת בשר, כלי לישא, וכלי שריית הבשר ממליחתו והדחתו, ופטיש לרידוד שניצל, וכיוצא באלו (פשוט להסבר שהאוכל עדין צריך אחר הטחינה הכנה נוספת להכשירו לאכילה).

(לט) ויש חולקים. לפי שאפשר לשמש בכלי לצורך מאכל אחר (ש"ך סק"א).

(מ) וטוב לטבול בלא ברכה. אבל סכין שחותכים בו לחם ושאר מאכלים צריך טבילה (בית דוד סעיף א) וכן המנהג (שירי ברכה סק"ו).

דעה ברורה

יט

(מא)הַבְּרָזִלִּים (מב)שְׁמֵתֶקְנִים בָּהֶם (מג)הַמָּצוֹת, (מד)לֵאֲנֵם (מה)לְרִיכִים טְבִילָה (מכ)וְכֵן כָּסוּי שְׁכֹפִין עַל (מו)לְאִפּוֹתוֹ, אֲבָל (מז)כָּסוּי קִדְרָה לְרִיךְ (מח)טְבִילָה (מס)שְׁכִיטָה(מט)(נ). וְכֵלִי עֵץ שֵׁשֶׁשׁ לֹא

~~~ דעה ברורה ~~~

(מא) הברזלים שמתקנים בהם המצות. ונקראים רעדליי"ך, ואינם לצורך עיקר הסעודה אלא עושים עמם חורים למצות שלא יתנפחו (ערוך השולחן אות לה).

(מב) שמתקנים בהם המצות. וכן ברזלים שחותכים בהם את הבצק של המצות, או שמתקנים בו קרעפלי"ך או שמגרדים בהם את העיסה שנדבקה לעריבה (ט"ז סק"ז). וכן המחטים שתופרים בהם את העופות עם המילוי שבהם (ש"ך סק"א). אבל כלי שמפררים בו לחם וחזרת צריך טבילה בברכה (פתחי תשובה סק"ז מפרמ"ג א"ח סי' תנא משבצות זהב סק"ו).

(מג) המצות. אבל כלים שמניחים עליהם את המצות בסעודה נחשבים ככלי סעודה, כי ראוי לתשמיש מאכל ממש, וצריכים טבילה בלא ברכה (פתחי תשובה סק"ז מפרמ"ג א"ח סי' תנא משבצות זהב סק"ו).

(מד) אינם צריכים טבילה. כיון שאחרי השימוש בהם המאכל עדין אינו ראוי לאכילה וצריך עדיין לבשלו או לאפותו (ט"ז סק"ז). וגם ברזלים ומחטים אלו אינם ראויים לתשמיש אחר שיש בו צורך אכילה (ש"ך סק"א).

(מה) צריכים טבילה. ואינו דומה לסכין של שחיטה שטוב לטובלו בלא ברכה, לפי שסכין יכול להחליף את מטרת השימוש בו ולהשתמש בו לחיתוך ירקות ובשר מבושל, אבל ברזלים אלו שמתקנים בהם המצות אי אפשר להשתמש בהם לשימוש אחר (ש"ך סק"א). והטורי זהב הסביר שתחילת דברי הרמ"א שטוב לטובלם בלא ברכה, הולך גם על סיום דבריו בברזלים שמתקנים בהם המצות שטוב לטובלם בלא ברכה (ט"ז סק"ז, ומה שכתב הרמ"א דבר זה בתחילת דבריו ולא בסוף כי נמשך אחר לשון האיסור והיתר שכתבו בהגה על דין הסכין. וגם ההגרא"א סק"ד הסכים עם הט"ז שהרי גם סכין של שחיטה לא משתמשים בו לשימוש אחר).

(מו) לאפותו. ואינו כלי סעודה, כיון שאפשר לאפות בלי כיסוי. וגם אין לפת זיעה שיחשיב את הכיסוי כאילו הוא גוף הכלי (הגרא"א סקט"ו). ולא רק כיסוי שמניחים לאפותו אינו צריך טבילה אלא גם כלי הנקרא טאסטר שמכניסים לתוכו לחם אפוי לחממו ולהשביחו, יש אומרים שאינו צריך טבילה, לפי שהמאכל כבר היה ראוי לאכילה, ומה שמניחם שם להשביחו אינו נחשב כלי סעודה (אגרות משה ח"ג סי' כד) אולם כבר מסקנת הפוסקים להצריך להטבילו בברכה (טבילת כלים עמוד רח בשם הגרש"א זצ"ל והגר"ש וזנאר שליט"א).

(מז) כיסוי קדרה. שהמרק והזיעה עולה לכיסוי, ונחשב כגוף הקדירה כשניער וכיסה (הגרא"א סקט"ו).

(מח) טבילה. וכן הכלי שמסירים בו את החלק השרוף מהלחם כשמוציאים אותו מהתנור צריך טבילה (ט"ז סק"ז).

(מט) בירור הלכה: והמספרים שגוזזים בהם ירק מהקרקע נחלקו האם צריך טבילה, ולדעת הב"ח צריך כי טובלים כל כלי שעושים בו אוכל נפש. ולדעת הפרישה אינו צריך, כי אינו נחשב כלי סעודה, כמו סכין ששוחטים ומפשיטים בו. וכדבריו פסק הטורי זהב (סק"ז). וכדין המספרים שגוזזים בהם ירק דין הכלים שמנקבים בהם את הפקק [פותחן] שאינם צריכים טבילה (ש"ך סק"א). וכל כלי שרוב תשמישו במחובר לקרקע אינו טעון טבילה (שב יעקב סי' לא, והביאו פתחי תשובה סק"ו, יד אפרים). ובקבוקים וקופסאות לאיחסון המאכל, אם מביאים אותם לשולחן נחשבים כלי סעודה, אפילו שאין אוכלים ושותים מהם, וכן לא מבשלים בהם, ומטבילים בברכה. וכשלא מביאים אותם לשולחן נחלקו הפוסקים האם פטורים או חייבים (עיין טבילת כלים פ"א הל' טז). אבל המספרים שחותכים בהם ירקות לסלט, ובכללם כלי קילוף וצורות לנוי, הם בכלל כלי סעודה וצריכים טבילה.

(נא) חֲשׂוּקִים שֶׁל פְּרִזֵּל מִפְּחוּץ שְׁמַעְמִידִין אוֹתוֹ, (נב) אֵינוֹ טָעוֹן (נג) מְבִילָה. ז' (נד) בֹּס שֶׁל כֶּסֶף מְחַבֵּר בְּכָלִי עֵץ, (נה) צָרִיךְ (נו) מְבִילָה. הגה: (נז) וְכֵן רָחִים שֶׁל פִּלְפִּלִין (נח) שְׁפָחוּד הָעֵז

~~~ דעה ברורה ~~~

(א) **בירור הלכה:** ודע כי בחידושי חתם סופר (סק"ה) חלק על כל דברי השלחן ערוך, שהרי אין כלי סעודה אמורים בפרשה, אלא כל כלי הצריך ליבון אם קנה מהגוי צריך גם להטבילו ולכן פסק שהסכין וכן כל כלי שהוא תשמיש דתשמיש טעון טבילה, מעיקר הדין.

(נא) **חשוקים.** והם חתיכות ברזל, שמקיפים את הכלי סביב. וכך היא צורת הכלי: לוקחים כמה דפים של עץ ועושים להם שולים מעץ, ומקיפים את הדפים שבצדדים בחתיכות של ברזל, אחת למטה סביב לשוליים ואחת באמצע, ואחת למעלה סמוך לפה הכלי (בית יוסף).

(נב) **אינו טעון טבילה.** כיון שמשתמש בהם דרך הציפוי (הגר"א סקט"ז ולכן אין הציפוי בטל לכלי) ואינו משתמש בהם דרך המתכת המעמיד את הכלי, וכדי שהכלי יהיה חייב טבילה צריך שהמתכת יהיה כלי סעודה (ט"ז סק"ח). ולמעשה כיון שספק האם הולכים אחר המעמיד או לא, יש לטובלו בלא ברכה או עם כלים אחרים (ש"ך סק"ב).

(נג) **טבילה.** וכן כל כלי מורכב מכמה חומרים וחלק מהחומרים טעון טבילה וחלק אינו טעון טבילה, אין צורך להטבילו אלא אם החלק הטעון טבילה נוגע במאכל ואי אפשר להשתמש בו ללא אותו חלק לשיטת המחבר והט"ז, ולשיטת הש"ך יטבילו בלא ברכה או עם כלי אחר. וכשעיקר הכלי ממתכת ויש לו חישוקים מעץ צריך טבילה (תוספות ע"ז עה: והטור שהכל הולך אחר המקום שמשתמש בו ולא אחר המעמיד).

(נד) **כוס של כסף מחובר בכלי עץ, צריך טבילה.** סעיף זה יש לפרש בכמה דרכים: בפשוטו יש לפרש: כוס שהמרכיבים שלו משני חומרים, מכסף ומעץ, ובין אם חלק הכסף הוא בצד הפנימי שבו משתמשים, וחלק העץ הוא בצד החיצון המעמיד את הכלי, ובין להיפך, שחלק הכסף הוא הצד החיצון המעמיד את הכלי, וצידו הפנימי שבו משתמשים הוא מעץ, וכיון שספק מי העיקר בכלי זה, האם החלק המעמיד את הכלי, או החלק שבו משתמשים, לכן צריך לטובלו (פירוש זה הוא פירוש הבית יוסף בפירושו הב' וסיים שכן עיקר) ולכן כתב הלבוש שהטבילה היא בלא ברכה.

והש"ך (סק"ג) פירש: שמדובר בכוס שהוא כוס בפני עצמו, אלא שהוא מחובר לכלי עץ, ואין העץ מעמידו, וצריך לטובלו בברכה (מה שאין כן בסעיף הקודם, עשו עץ סביבו מבחוץ כדי להחזיקו ולהעמידו, ולולא העץ לא היה הכלי עומד כלל).

והפ"ח (סקט"ז) חלק על הש"ך וביאר, שמדובר אפילו בכוס שאילולי העץ לא היה הכוס עומד כלל, כמו כוס מכסף עם רגל מעץ, שאם נפרק את רגל הכוס, אין לכוס בסיס לעמוד עליו, ובכל אופן צריך לטובלו בברכה, לפי שהעיקר בכוס זה הוא חלק הכסף שבו, שבתוכו מכניסים את השתיה (וכתב שזה פירוש הדרך הב' שבבית יוסף).

והטורי זהב (סק"ט) פירש: שמדובר בכלי בתוך כלי, והכלי של כסף הוא הפנימי, והכלי של עץ הוא החיצוני, והעץ החיצוני נראה גם בפנים, ודעת המחבר שצריך טבילה בברכה, כי הולכים אחר עיקר תשמיש הכלי והוא של כסף, ולא אחר העץ שהוא המעמיד של הכלי. ורק אם להיפך שהכלי הפנימי של עץ והכלי החיצון של כסף, והכסף החיצון נראה גם בפנים, בזה יש מחמירים ללכת גם אחר המעמיד, ולטובלו בלא ברכה (וכאן חזר המחבר ממה שפירש בבית יוסף. ולכן כאן הצריך המחבר לטובלו, ובסעיף הקודם כתב המחבר כלי עץ שיש לו חישוקים של ברזל אינו צריך טבילה).

יֵשׁ בְּרִזְל קְבוּעַ שְׁטוּחֵינִי צו (נט) לְרִיד (ס) טְבִילָה (מְקַדֵּשׁ). וְכֵן הַמְשָׁפְכוֹת (סא) שֶׁל בְּרִזְל או (סב) הַבְּרָזוֹת שֶׁל בְּרִזְל וְשֶׁאֵחָר מִתְּכֹת, כִּפֵּן לְרִיכִים (סג) טְבִילָה (מְקַדֵּשׁ). וְדוּקָה שֶׁעָקַר הַכְּלִי הוּא שֶׁל מִתְּכֹת, לְכָל חֵם עָקַר הַכְּלִי הוּא שֶׁל עַז רַק שְׁמַעַט בְּרִזְל קְבוּעַ צו, הוֹאִיל וְאֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ צו בְּלֹא הַבְּרָז, לִינִי לְרִיד טְבִילָה. לְכָל כְּלִי הַמְתָּקוֹן בִּיתְדוֹת שֶׁל בְּרִזְל, וּבְלֹא הִיתְדוֹת לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ צו, (סד) וְהֵם מְצַפְּנִים, (סה) לְרִיד (סו) טְבִילָה (קד)

~~~ דעה ברורה ~~~

(נה) צריך טבילה. כל הכלי גם העץ שבו, כיון שהוא בטל לגבי הכסף. ובאמת בכלי שלולא העץ לא היה הכלי עומד, ספק האם באמת צריך להטביל גם את העץ, או שהעץ המעמיד לא בטל לגבי הכסף ולא צריך להטבילו (קהל יאודה).

(נו) טבילה. וכן כלי עץ שניקב והטיפו לתוכו עופרת או שאר ברזל לסתום את הנקב, צריך לטבול, כיון שהעופרת היא גם המעמיד של כלי זה, שעל ידי העופרת נסתם הנקב, וגם שמקום סתימת הנקב בעופרת הוא במקום שמשתמשים בו (פר"ח סקט"ז). ויש חולקים בזה, כיון שהעיקר שהולכים אחר מקום שמשתמשים בו, וסתימת הנקב בעופרת היא במקום קטן מאוד ביחס לכלי, ואינה נחשבת שנמצאת במקום שמשתמשים בה (פרי תאר סק"י).

(נז) וכן רחיים וכו'. פירוש: שרבינו הרמ"א זצ"ל ביאר דברי המחבר כפשוטו, שכוס של כסף, הוא חתיכות כסף שהם מחוברים על ידי עץ מבחוץ, והכוס אינו מתוקן בלי העץ, ואפילו הכי הכוס כסף הוא העיקר שבו משתמשים, וצריך טבילה, כפירושו של הפר"ח. ועל זה כתב הרמ"א 'וכן' רחיים של פלפלין, שכיון שהברזל הקבוע בו הוא עיקר השימוש של הכלי שבו טוחנים, ובלי הברזל אי אפשר לטחון, והוא מבפנים, לכן נחשב עיקר הכלי, ולא דנים על העץ שהוא רק הבית קיבול להחזיק את התבלין שנטחן שם, וצריך להטביל את כל הכלי בברכה.

(נח) שבתוך העץ יש ברזל קבוע שטוחנים בו. והמתכת הוא עיקר הכלי (איסור והיתר).

(נט) צריך טבילה. החלקים שהם מחוברים מעץ ומתכת, אבל החלק שכולו עץ אינו צריך לטבול (ש"ך סק"ד).

(ס) טבילה. וכן הרחיים שטוחנים בהם פולי קפה צריך לטבולם (שאלת יעב"ץ סי' סז) ובלא ברכה, כיון שעדין צריכים בישול (פתחי תשובה סק"ח, וכן כתב הפרמ"ג בא"ח סי' תנא משבצות זהב סק"ו. אולם הרבה חולקים ומתירים להשתמש בו בלי טבילה, שו"ת זרע אמת ח"ב סי' לו ודברי יוסף סי' תתד וסי' תתלג, ושו"ת טוב טעם ודעת תליתאי ח"ב סי' כב. אבל ברעק"א כתב שזה תלוי במחלוקת הש"ך והט"ז שלשיטת הט"ז סק"ד צריך טבילה בלא ברכה ולשיטת הש"ך סק"א אין צריך טבילה כיון שהרחיים אינם ראויים לדבר אחר. ובעיקר הד"ט סי' יח אות יב העלה שלפוטרים בלא כלום אי אפשר, וצריכים טבילה בלא ברכה).

(סא) של ברזל. אבל משפך של עץ ויש לו למטה שפורפרת של ברזל, אינו צריך טבילה, אפילו שמשתמש בו דרך הברזל, מכל מקום מאחר ואינו מעמיד, וגם בלי תוספת זו של ברזל היה יכול להשתמש במשפך, בטל הוא אצל המשפך שהוא כלי עץ (ש"ך סקט"ו).

(סב) הברזות של ברזל. שהם של חביות או שאר כלים תלושים, אבל הברזים שקבועים בקיר ובשיש אין דינם ככלי ובטלים אגב הבית.

(סג) טבילה. אפילו שאינם כלי קיבול (הגר"א סק"ח).

(סד) והם מבפנים. בתוך הכלי.

(סה) צריך טבילה. וגם לפי המחבר שכתב בסעיף הקודם בחישוקים של ברזל שמחזיקים העץ שאינו צריך טבילה, כאן צריך טבילה, כי החישוקים אינם בתוך הכלי אלא מבחוץ, ולכן סובר המחבר שהולכים אחר עיקר השתמשות הכלי שהוא העץ, אבל כלי שהוא חיבר אותם ביתדות של ברזל מבפנים, צריך טבילה שהרי הוא משתמש בבזלים אלו הקבועים בתוך הכלי.

מִשְׁמַע מִפִּי יוֹסֵף בְּשֵׁם הַבָּהוּת מִיְּמֵנוּ פ"ז. ח (סז)הַשּׁוֹאֵל אִם (סח)שׁוֹכֵר כָּלִי מִהָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, (סט)אֵינוֹ טָעוֹן טְבִילָה. אֲבָל אִם יִשְׂרָאֵל קָנָא מִהָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים (ע)וְהִשְׁאִילוֹ לַחֲבֵרוֹ, טָעוֹן טְבִילָה, (עא)שֶׁכֶּבֶר נִתְחַיֵּב בִּיד (עב)הָרָאוּשׁוֹן. (עג)וַיֵּשׁ מִי שְׁאוֹמֵר שְׂאֵם לֹא לָקָחוּ הָרָאוּשׁוֹן לְצִדָּה סְעֻדָּה, אֶלָּא לְחֵתֶּדָּה קִלְפִּים (עד)וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, (עה)אֵין צָרִיךְ (עו)לְהַטְבִּילוֹ. הַגֵּה: הַכֵּל הָרָאוּשׁוֹן (עז)אֶסּוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ (עח)לְצִדָּה סְעֻדָּה, חֲפָפוֹ (עט)דָּרָה עֲרָאִי, כָּלֹא

~~~ דעה ברורה ~~~

(סו) טבילה. ולכן קומקום חשמלי שגוף הכלי אינו צריך טבילה, ובפנים יש בו ברזל קבוע שהוא הגוף חימום, או שתחתית הקומקום הוא מברזל, צריך לטובלו (ועדיף מרחים של פלפלין, שהתבלין אינו ראוי לאכילה בפני עצמו והמים ראויים מיד לשתיה).

(סז) השואל. אפילו שהוא מתחייב בשמירתם.

(סח) שוכר. כיון שאחרי תקופת השכירות צריך להחזיר את הכלי (הגר"א סק"ב).

(סט) אינו טעון טבילה. לפי שרק בלקוחין גזרה התורה ככלי מדין, אבל כלים שאולים לא, ושכורים דומים לשאולים (בית יוסף בשם הרשב"א).

(ע) והשאילו לחבירו. לצורכי סעודה (פר"ח סק"ב).

(עא) שכבר נתחייב ביד הראשון. ושמו של הישראל הראשון על הכלי והם גם ברשותו, ולא אמרו שאולים פטורים אלא בשואל מגוי ששמו של הגוי על הכלים והם עדיין ברשותו (הגר"א סק"א).

(עב) הראשון. ולכן גם אם הראשון השתמש בכלים אלו בלי טבילה לא פקע טומאתם וצריכים טבילה (שיורי ברכה סק"ט מהרדב"ז ס' תשמה).

(עג) ויש מי שאומר וכו'. ומשמע שיש חולקים, ולא מצאנו חולק בדבר, אלא שכך דרכו של המחבר לכתוב ויש מי שאומר, כשהם דברי יחיד (בינת אדם שער איסור והיתר ס' פד).

(עד) וכיוצא בו. שקנאו לסחורה.

(עה) אין צריך להטבילו. כיון שאינו לקוח בידו ואינו שלו (הגר"א סק"ב).

(עו) להטבילו. ויש אומרים שצריך להטבילו (איסור והיתר) ולכן יש להטבילו בלא ברכה (ט"ז סק"י, ש"ך סקט"ז). ולאחר שמחזיר את הכלי אם החנוני רוצה למכרו, צריך להודיע לקונה שהכלי כבר טבול, כדי שהקונה לא יטבילו בברכה (ט"ז שם). ונחלק עליהם הפר"ח (סק"ט) ופסק שהולכים אחר רוב תשמישו של הכלי, וכיון שרוב תשמישו זה אצל הראשון לחתוך קלפים, לכן אין צריך לטובלו (וכן פסקו שלחן גבוה סקט"ז ובן איש חי פ' מטות אות יא. ובזבחי צדק סק"ג סיים והמחמיר תבוא עליו ברכה). אבל כבר כתב הפרי תאר (סק"א) שלא הולכים אחר רוב תשמישו אלא בדבר שכבר נעשה אומרים שהמועט אינו נחשב, אבל להשתמש בו לכתחילה צורכי סעודה ולומר שתשמיש זה בטל ולא צריך להטבילו, לא אומרים. ולכן כדי לצאת ממחלוקת זו, יותר טוב שאם ישאיל כלי לחבירו יתנם לו במתנה על מנת להחזיר, ואז יטבילם השואל בברכה, והקונה לא יטבילם כלל. או כשמחזיר השואל את הכלי יתנם המשאיל לגוי בהערמה וכשיקחם ממנו יהיו מחוייבים בטבילה עם ברכה מהתורה (חידושי חתם סופר סק"ז, כי לפי סברתו העיקר שהכלי חייב בטבילה בברכה).

(עז) אסור. מספק (חדרי דעה)

(עח) לצורכי סעודה. אבל שלא לצורכי סעודה מותר להשתמש בו, אפילו אם בתחילה הכינו לצורכי סעודה ואחר כך חזר בו ורוצה להשתמש בו לחתוך בו דברים שאינם מצורכי סעודה (ש"ך סק"ז, פר"ח סק"ג).

דעה ברורה

כג

טְבִילָה, אָרץ עַל פִּי שְׁלֵקָהוּ (פ)לְכָרְךָ קְלָפִים (ד"ע ואו"ס). וְכֵן אִם קָנָהוּ יִשְׁרָאֵל הֶשְׁנִי מִן הָרֶאשׁוֹן לְכָרְךָ סְעָדָה.
כְּרִיךְ טְבִילָה גִּפִּי (פא)הֶשְׁנִי (פב) (פִּית יוֹסֵף).

~~~ דעה ברורה ~~~

(עט) דרך ארעי בלא טבילה. פירוש: שאינו תשמיש קבוע אלא תשמיש ארעי, אבל תמיד הוא עושה כן, כמו מי שאינו חותך בו הרבה לחם אלא מעט, אבל אם משתמש בו בדרך מקרה, לא נחשב תשמיש לענין טבילה, ויש להתיישב בזה, וצריך עיון (ערוך השולחן אות מא. ולפי החדרי דעה מותר לראשון להשתמש בו לפעמים לצורך סעודה). ויש מי שחולק על הרמ"א ומתיר להשתמש בו בדרך ארעי (פר"ח ושלחן גבוה סק"ח).

(פ) לצורך קלפים. פירוש: לחתוך בו קלף. (פא) השני. אפילו שהראשון לקחו לחתוך בו לקפים ולצורכי מסחר (ש"ך סק"ח, פר"ח סק"ד). (פב) בירור הלכה: א. כששואל כלים לצורך סעודה גדולה או לצורך שבת או אורחים, וחושש להטבילם שלא ישברו, או שאין לו פנאי, יכול לסמוך על הרמ"א ולהשתמש בו בלא טבילה (בינת אדם שער איסור והיתר סי' סה והובא בפתחי תשובה סק"ט).

ב. מי ששאל כלים מחנוני, ומתנה עמו שישלם לו דמי הכלים שישברו בסעודה, אם הוא משלם על הכלים שנשברו כפי הקרן של המוכר נחשב שוכר, ודינו כדין השואל שאינו צריך טבילה, ולט"ז והש"ך יש לטובלו בלא ברכה. אבל אם על השבורים צריך לשלם כפי מה שהחנוני היה עתיד למוכרם, נחשב שהוא קנה ממנו כלים וצריך לטובלם (חינוך בית יעקב סי' נב) ובברכה (פתחי תשובה שם). ויש אומרים שגם בזה אינו חייב להטבילם, כי כל זמן שהכלים שלמים הם שאולים אצלו וגם אחר השבירה אינם קנויים אצלו אלא שנתחייב בשבירתם לשלם כפי כמה שהיה יכול למוכרם (ערוך השולחן אות מה. וכן פסק בשו"ת שערי צדק ח"ד סי' קיב וכן נראה מסקנת הדעת תורה).

ג. בעל מסעדה או אולם שמחות שכל הכלים שברשותו אינם אלא לשימוש לקוחותיו, אינו חייב להטבילם, וטוב לטובלם בלא ברכה. ואם לא טבלם מותר לאורחים לאכול בכלים הללו, שהרי הכלי אינו שלהם (שו"ת שבט סופר ח"ד סי' סז, והביאו דרכי תשובה סק"ע, וכן פסקו בשו"ת מנחת יצחק ח"א סי' מד ושו"ת יחווה דעת ח"ד סי' מד) ובפרט שיש לצרף שלא ידוע היכן קנו את הכלי, ואולי נקנה ממפעל של יהודי או שיש ליהודי שותפות בו (אחרונים). ויש מחמירים ואומרים שכשאוכל במסעדה או במלון ובעל המקום לא הטביל את כליו, ונתנו לפניו חתיכת בשר וכדומה שאינה צריכה את עצם הכלי, כיון שאין במאכל נאסר יכול לאכול בידיו או בכף ומזלג שאינם טעונות טבילה, אבל במאכל שצריך לכלי כמו מרק ומאכלים לחים אסור לאכול ממנו בלא טבילה.

ד. גמ"ח של כלים צריך להטבילם, ואם לא טבלם, צריך השואל לטבול אותם, כי גמ"ח אינו נחשב סחורה, וגם בעל הגמ"ח כשיש לו צורך הוא לוקח מכלים אלו לצורכו, ולכן יחשבו ככלי סעודה ממש.

ה. בעל חנות שהטביל כלים לא עלתה להם טבילה, וצריך הלוקח לחזור ולטובלם בברכה (שו"ת

מנחת יצחק ח"ח סי' ע, ובזה כולם מודים כיון שלא משתמש עם הכלים כלל רק מוכר אותם).

חנו רבנו

לכבוד המערכת הנפלאה "דעה ברורה" בראשות הגאון המפו' לשו"ת כש"ת מוה"ר אשר הורוביץ שליט"א מו"צ דעת יראים עיה"ק ירושלים תובב"א מוכרחני להביע לכת"ר שלמי תודה על הקבצים הנפלאים שהינכם מוציאים לאור מדי שבוע בשבוע, ובשם יחנונו "דעה ברורה", בהם מבואר בעשפה ברורה ובהרחבה ובסופו"ד ההלכות ביו"ד על כל פרטיהן ועניניהן. ואדגיש, כי הדברים לא נאמרו רק מלבי, אלא שמעתי כן מכמה ת"ח באזור מגורינו שביססו את התפעלותם מההיקף העצום שאינו על חשבון האיכות. אין לי אלא לצרף ברכתי ברכת הדיום: "יפוצו מעיינותיכם חוצהו".

כעלמדנו את ההלכות האלו אמרו בכולל שיש היום מאפיות בחו"ל (וכן בארץ במאפיות עם עובדים גויים) שההשגחה נועלת את מתג הכיוון של המעלות של התנור ומתג ההפעלה כך שלא יוכל להיכבות, אלא להנמיך את המעלות לחום כמעט הכי נמוך, ובשעת האפייה הגויים מעלים למעלות הנדרשות כך שמפסח לפסח המשגיח לא צריך לחשוש שמא נכבה התנור והדליקו, וכן הוא לא צריך להגיע להדליק בכל יום. צריך רק להשים לב שאם יש הפסקת חשמל שהגוי לא יוכל להרים חזרה את המתג שאם לא כן לא עשינו כלום. נ.ב. הנ"ל לא מבוסס צריך לאמת אותם. בכ"ד

הצב"מ. שומלנד מאה שערים 53 ים

אלה יעמדו על הברכה אשר נדבו מהונם לזכות רבבות אלפי ישראל
וזכות הרבים יעמוד להם להתברך בכל מילי דמייטב

קול צהלה ורינה שפתתינו אז תרננה
ברגשי גיל ושמחה, נשגר ברכת מזלא טבא וגדיא יאה
קדם פני המאור הגדול מורינו ורבינו
הרב הגאון רבי עמרם אלחנן גרינוואלד שליט"א
ריש מתיבתא דר' עמרם חסידא
לרגל החומש סעודה לנכדו היניק משה הי"ו
בן לבנו הרה"ג המופלג ר' אברהם שרגא שליט"א
ראש כולל נר למשה
ותפילתינו בזאת צרופה שיזכה לרוות ממנו ומכל יו"ח רוב נחת דקדושה
המברכים רבנן ותלמידיהון
גם אני בין המברכים: תלמידך: אשר הורוביץ

בחסות

יעקב מנצר - ביטוחים

02-5370030

לעילוי נשמת

אביו הרה"ח ר' מנחם יהודה בן הר"ר אלעזר חיים ז"ל
ואמו מרת פנינה בת הר"ר יעקב ע"ה
הונצח על ידי ידידינו בנם הרה"ח ר' יעקב מנצר שליט"א

לזכות הרה"ת ר' אברהם שי' בערגשטיין שליט"א

יו"ר 'מכון שמואל' שע"י 'מכון רוהר ללימודי יהדות'
ורב דק"ק אנשי ליובאוויטש פייר-לאן, ניו-דזשערסי
לרגל יום הולדתו בי"ז בתמוז, לשנת הצלחה בגו"ר. **אמן**

לרגל יומא דהילולא קדישא של עטרת ראשנו המאור הגדול

רבינו האור החיים הק'

אשר דברי תורתו ופסקיו מפרי תאר וראשון לציון פזורים בכל הדעה ברורה
לרפואת האשה החשובה מרת פערל בת ביילא לרפואה שלמה
ולזכות ידידינו הרב הגאון ר' ישעיה פרנקל שליט"א

לתרומות ולהנצחות: אשר הורוביץ. רחוב אהליאב 34 י-ם. פלפון 0573127341
דוא"ל asher7321@gmail.com בנק המזרחי סניף 417 חשבון 168880 כל הזכויות שמורות